

**Համախմբված ֆինանսական
հաշվետվություններ
Անկախ աուդիտորի եզրակացություն**

«ՄՏՍ Արմենիա» ՓԲԸ

31 դեկտեմբերի 2020թ.

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորի եզրակացություն	3
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	6
Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն	8
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	9
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	10
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	12

Անկախ աուդիտորի եզրակացություն

Գրանթ Թորնթոն ՓԲԸ
Երևան Պլազա բիզնես կենտրոն
ՀՀ, ք. Երևան 0015
Գրիգոր Լուսավորչի 9
Հ. + 374 10 50 09 64/61

Grant Thornton CJSC
Yerevan Plaza Business Center
9 Grigor Lusavorich Street,
Yerevan 0015, Republic of Armenia
T + 374 10 50 09 64/61

«ՄՏՍ Արմենիա» ՓԲԸ-ի բաժնետիրոջը

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «ՄՏՍ Արմենիա» ՓԲԸ (Ընկերություն) և նրա դուստր ընկերությունների (միասին՝ Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, ինչպես նաև այդ ամսաթվին ավարտված տարվա շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունը, սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվությունը և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունը, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, ներառյալ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի մասերի վերաբերյալ համառոտագիրը:

Մեր կարծիքով՝ կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները տալիս են Խմբի՝ 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ համախմբված ֆինանսական վիճակի և նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքների ու համախմբված դրամական հոսքերի ճշմարիտ և իրական պատկերը՝ համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ-ներ):

Կարծիքի հիմք

Մենք աուդիտն անցկացրել ենք աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը լրացուցիչ նկարագրված է մեր եզրակացության՝ «Աուդիտորի պատրասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի միջազգային ստանդարտների խորհրդի կողմից հրապարակված «Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի» (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք) և էթիկայի համապատասխան պահանջների, որոնք կիրառելի են ֆինանսական հաշվետվությունների մեր աուդիտի նկատմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում, և կատարել ենք էթիկայի գծով մեր այլ պարտականությունները՝ էթիկայի նշված պահանջների համաձայն: Մենք համոզված ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

*Ղեկավարության և կառավարման օղակներում գտնվող անձանց
պատրասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար*

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման և այնպիսի ներքին

հսկողության համար, որն ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի՝ անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար, համապատասխան դեպքերում անընդհատության հետ կապված հարցերը բացահայտելու և Խմբի գործունեության անընդհատության ենթադրության հիման վրա հաշվետվությունները պատրաստելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է լուծարել Խումբը, ընդհատել դրա գործունեությունը կամ, երբ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձինք պատասխանատու են Խմբի ֆինանսական հաշվետվողականության գործընթացի վերահսկման համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով զերծ են էական խեղաթյուրումներից՝ անկախ դրանց՝ խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ ԱՄՄ-ներին համապատասխան իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումը, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք առանձին կամ միասին վերցրած կազմեն օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

Որպես ԱՄՄ-ներին համապատասխան աուդիտի մաս, աուդիտի ողջ ընթացքում մենք կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում ենք մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- Որոշակիացնում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով, և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար ու համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության պատճառով առաջացած էական խեղաթյուրման չհայտնաբերման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չհայտնաբերման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության չարաշահում:
- Ձեռք ենք բերում պատկերացում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, այլ ոչ թե Խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- Գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և համապատասխան բացահայտումների ողջամտությունը:
- Եզրահանգումներ ենք կատարում ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության հիմունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և, հիմնվելով ձեռք

բերված աուդիտորական ապացույցների վրա, գնահատում ենք՝ արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է նշանակալի կասկած հարուցել համբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորի եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, եթե այդպիսի բացահայտումները բավարար չեն, ձևափոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Այնուամենայնիվ, ապագա դեպքերը կամ իրավիճակները կարող են ստիպել համբին դադարեցնել անընդհատության հիմունքի կիրառումը:

- Գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքը և բովանդակությունը, ներառյալ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:
- Ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ համբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործառնությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք համբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Կառավարման օղակներում գտնվող անձանց, ի թիվս այլ հարցերի, հաղորդակցում ենք աուդիտորական առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

Արմեն Հովհաննիսյան
Տնօրեն

Լիլիթ Արաբաջյան, FCCA
Առաջադրանքի պատասխանատու

26 մայիսի 2021թ.

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն

Հազար դրամ

		2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
	Ծանոթ.		
<i>Ակտիվներ</i>			
<i>Ոչ ընթացիկ ակտիվներ</i>			
Հիմնական միջոցներ	4	30,860,298	32,491,714
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	5	5,514,241	6,128,209
Ոչ նյութական ակտիվներ	6	11,687,558	9,503,276
Տրամադրված փոխառություններ	7	-	17,770,811
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	8	3,435,691	3,006,695
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	9	452,280	650,230
Բանկային ավանդներ	10	-	959,400
		<u>51,950,068</u>	<u>70,510,335</u>
<i>Ընթացիկ ակտիվներ</i>			
Պաշարներ	11	1,368,169	2,204,133
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	9	4,362,207	4,885,991
Տրամադրված փոխառություններ	7	19,685,707	-
Կարճաժամկետ փոխառություններ աշխատակիցներին		252,649	306,100
Բանկային ավանդներ	10	9,968,137	11,977,005
Մնացորդներ դրամարկղում և բանկերում	12	7,319,405	4,052,127
		<u>42,956,274</u>	<u>23,425,356</u>
<i>Ընդամենը ակտիվներ</i>		<u><u>94,906,342</u></u>	<u><u>93,935,691</u></u>

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն (շարունակություն)

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Ծանոթ.		
Սեփական կապիտալ և պարտավորություններ		
Կապիտալ և պահուստներ	13	
Բաժնետիրական կապիտալ	550,000	550,000
Պահուստային կապիտալ	82,500	82,500
Կուտակված շահույթ	77,395,385	77,340,445
	78,027,885	77,972,945
Ոչ ընթացիկ պարտավորություններ		
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	14	5,010,131
Պայմանագրային պարտավորություններ	15	78,115
	5,088,246	5,609,992
Ընթացիկ պարտավորություններ		
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	14	1,389,807
Պայմանագրային պարտավորություններ	15	1,420,521
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	16	7,111,326
Շահութահարկի գծով պարտավորություն	1,868,557	164,042
	11,790,211	10,362,479
Ընդամենը սեփական կապիտալ և պարտավորություններ	94,906,342	93,935,691

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են 2021թ. մայիսի 26-ին:

Ռալֆ Յիրիկյան

Գործադիր տնօրեն

Գայանե Քանանյան

Քաղաքական հաշվապահ

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող 12-ից մինչև 50-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվություն

Հազար դրամ

		2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
	Ծանոթ.		
<i>Հասույթ պայմանագրերից</i>			
Շարժական կապի ծառայություններ	17	44,596,088	49,058,686
Ֆիքսված կապի ծառայություններ		1,187,843	1,381,835
Ապրանքների վաճառքից հասույթ		2,554,719	5,949,825
Այլ հասույթ		166,393	274,711
<i>Այլ եկամուտ</i>			
Այլ գործառնական եկամուտ		326,302	470,200
		<u>48,831,345</u>	<u>57,135,257</u>
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		(13,599,085)	(12,992,182)
Փոխկապակցման և ռոուինգի ծախսեր	18	(3,783,784)	(6,042,028)
Աշխատավարձ և հատուցումներ աշխատակիցներին		(8,905,175)	(8,896,599)
Ցանցի շահագործման այլ ծախսեր	19	(5,803,616)	(5,434,643)
Վաճառված ապրանքների ինքնարժեք		(2,385,244)	(5,305,033)
Կառավարման և խորհրդատվական վճարներ		(123,787)	(328,515)
Այլ գործառնական ծախսեր	20	(3,975,489)	(4,426,859)
		<u>(38,576,180)</u>	<u>(43,425,859)</u>
Գործառնական գործունեությունից շահույթ		<u>10,255,165</u>	<u>13,709,398</u>
Ֆինանսական եկամուտ	21	1,334,302	1,240,057
Ֆինանսական ծախս		(865,320)	(969,460)
Փոխարժեքային տարբերությունից օգուտ/(վնաս), զուտ	22	2,070,275	(374,732)
Շահույթ մինչև հարկերը		<u>12,794,422</u>	<u>13,605,263</u>
Շահութահարկի գծով ծախս	23	(2,239,482)	(3,184,643)
Տարվա շահույթ		<u>10,554,940</u>	<u>10,420,620</u>
Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունք		-	-
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք		<u>10,554,940</u>	<u>10,420,620</u>

Շահույթի կամ վնասի և այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող 12-ից մինչև 50-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն

Հազար դրամ	Բաժնե- տիրական կապիտալ	Պահուս- տային կապիտալ	Կուտակված շահույթ	Ընդամենը
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	550,000	82,500	81,919,825	82,552,325
Տարվա շահույթ	-	-	10,420,620	10,420,620
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	10,420,620	10,420,620
Շահաբաժիններ	-	-	(15,000,000)	(15,000,000)
Գործարքներ սեփականատերերի հետ	-	-	(15,000,000)	(15,000,000)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	550,000	82,500	77,340,445	77,972,945
Տարվա շահույթ	-	-	10,554,940	10,554,940
Ընդամենը տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունք	-	-	10,554,940	10,554,940
Շահաբաժիններ	-	-	(10,500,000)	(10,500,000)
Գործարքներ սեփականատերերի հետ	-	-	(10,500,000)	(10,500,000)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	550,000	82,500	77,395,385	78,027,885

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող 12-ից մինչև 50-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր		
Տարվա շահույթ	10,554,940	10,420,620
Ճշգրտումներ ¹		
Մաշվածություն, ամորտիզացիա և արժեզրկում	13,587,826	12,993,804
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների օտարումից վնաս	41,911	219,080
Շահութահարկի գծով ծախս	2,239,482	3,184,643
Ֆինանսական եկամուտ	(1,334,302)	(1,240,057)
Ֆինանսական ծախս	865,320	969,460
Տրամադրված փոխառությունների արժեզրկում	192,517	-
Փոխարժեքային տարբերությունից (օգուտ)/վնաս	(2,070,275)	374,732
Գործառնական շահույթ նախքան շրջանառու կապիտալի փոփոխությունները	24,077,419	26,922,282
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի փոփոխություն	914,782	3,151,695
Պաշարների փոփոխություն	835,964	(271,357)
Աշխատակիցներին տրամադրված փոխառությունների փոփոխություն	53,451	(16,768)
Պայմանագրային պարտավորությունների փոփոխություն	46,167	(94,548)
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերի փոփոխություն	(219,532)	(1,089,544)
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական միջոցներ	25,708,251	28,601,760
Վճարված շահութահարկ	(963,963)	(2,206,900)
Գործառնական գործունեությունից ստացված զույր դրամական միջոցներ	24,744,288	26,394,860

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն (շարունակություն)

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Ներդրումային գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր		
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում	(12,787,267)	(12,370,106)
Հիմնական միջոցների վաճառքից մուտքեր	23,733	26,893
Կապակցված կողմերին տրամադրված փոխառություններ	-	(16,700,601)
Տրամադրված փոխառությունների մարում	-	3,450
Ստացված տոկոսային եկամուտ	666,547	873,482
Ավանդների ներդրում	(9,730,355)	(11,230,000)
Ավանդների մարում	12,984,624	7,366,540
<i>Ներդրումային գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ</i>	<i>(8,842,718)</i>	<i>(32,030,342)</i>
Ֆինանսավորման գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր		
Վարձակալության գծով պարտավորությունների մարում	(2,331,844)	(2,257,780)
Շահաբաժինների վճարում	(10,500,000)	(15,000,000)
<i>Ֆինանսավորման գործունեության համար օգտագործված զուտ դրամական միջոցներ</i>	<i>(12,831,844)</i>	<i>(17,257,780)</i>
Դրամարկղում և բանկերում մնացորդների զուտ աճ/(նվազում)	3,069,726	(22,893,262)
Արտարժույթի փոխարժեքի ազդեցությունը դրամական միջոցների վրա	197,552	(374,561)
Դրամարկղում և բանկերում մնացորդներ տարվա սկզբում	4,052,127	27,319,950
Դրամարկղում և բանկերում մնացորդներ տարվա վերջում	7,319,405	4,052,127

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունը պետք է ընթերցվի այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը կազմող 12-ից մինչև 50-րդ էջերում ներկայացված կից ծանոթագրությունների հետ մեկտեղ:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1 Գործառնությունների բնույթը և ընդհանուր տեղեկատվություն

«USU Արմենիա» («Ընկերություն», դուստր ընկերության հետ միասին՝ «Խումբ») փակ բաժնետիրական ընկերությունը ստեղծվել է 2004թ. նոյեմբերին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն: Ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության տրանսպորտի և կապի նախարարության (ներկայումս Բարձր տեխնոլոգիաների նախարարություն) կողմից 2004թ. նոյեմբերի 4-ին տրված «Հեռահաղորդակցության ծառայությունների մատուցում» թիվ 765 լիցենզիայի հիման վրա, որի գործողության ժամկետը մինչև 2019թ. է, որից հետո այն կարելի է երկարացնել ևս 15 տարով: Համաձայն ՀՀ Հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2019թ. նոյեմբերի 1-ի որոշման՝ Խմբի լիցենզիան երկարաձգվել է մինչև 2034թ.:

Ընկերությունը վերահսկվում է «Արամայո Ինվեսթմենթս Լիմիթեդ»-ի կողմից, որին պատկանում է Խմբի բաժնետոմսերի 100%-ը: Խմբի գլխավոր մայր ընկերությունն է «Սիստեմա» բաժնետիրական ֆինանսական կորպորացիան («Սիստեմա» ԲՖԿ), որը ստեղծվել է Ռուսաստանում և գտնվում է ք. Մոսկվա 125 009, փ. Մոխովայա 13 հասցեում: «Սիստեմա» ԲՖԿ-ի հիմնական բաժնետերը Վլադիմիր Եվտուշենկովն է: «Սիստեմա» ԲՖԿ-ի բաժնետոմսերը շրջանառվում են Լոնդոնի ֆոնդային բորսայում SSA ծածկագրի ներքո՝ Համաշխարհային դեպոզիտար ստացականների տեսքով («ՀԴ») և Մոսկվայի ֆոնդային բորսայում AFKS ծածկագրի ներքո:

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները համախմբվում են «Մոբայլ ՏելեՍիսթեմա» ՀԲԸ-ի («USU» ՀԲԸ) կողմից, որը գրանցված է Նյու Յորքի ֆոնդային բորսայում «MBT» ծածկագրի ներքո: 2003թ.-ից «USU» ՀԲԸ-ի սովորական բաժնետոմսերը ցուցակված են Մոսկվայի ֆոնդային բորսայում՝ «MTSS» ծածկագրի ներքո:

Խումբը հիմնականում ներգրավված է հեռահաղորդակցման ծառայությունների մատուցման բնագավառում՝ ներառյալ անլար և ֆիքսված կապի միջոցով ծայնային և տվյալների փոխանցման, ինտերնետի տրամադրման, ավելացված արժեքի տարատեսակ ծառայությունների մատուցման մեջ, ինչպես նաև իրականացնում է բջջային հեռախոսների և աքսեսուարների վաճառք: 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ակտիվ բաժանորդների քանակը 2,146,888 է (2019թ. դեկտեմբերի 31 դրությամբ՝ 2,207,370):

Սույն ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են «ՄոբիԴրամ» փակ բաժնետիրական ընկերության («Դուստր ընկերություն») ֆինանսական հաշվետվությունները: Դուստր ընկերությունում Խմբի մասնաբաժինը 100% է: Դուստր ընկերությունը ստեղծվել է 2011 թ. օգոստոսին՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն: Դուստր ընկերությունն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի կողմից տրված «Դրամական (փողային) փոխանցումների իրականացման» թիվ 15 լիցենզիայի հիման վրա: Դուստր ընկերության հիմնական գործունեությունն է վճարային և վճարահաշվարկային ծառայությունների տրամադրումը:

Խմբի գրանցված գրասենյակը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան, Արգիշտի փ. 4/1 հասցեում:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի աշխատակիցների թվաքանակը կազմել է 1,194 (2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,309 աշխատակից):

Գործարար միջավայր

Հայաստանում իրականացվող քաղաքական և տնտեսական փոփոխությունները, ինչպես նաև իրավական, հարկային և օրենսդրական համակարգերի զարգացումը շարունակական բնույթ են կրում: Հայաստանի տնտեսության կայունությունը և զարգացումը մեծապես կախված է այս փոփոխություններից: Կառավարությունը հաստատել է արդյունավետ կառավարման իր հանձնառությունը, որը ենթադրում է հակակոռուպցիոն ջանքեր, թափանցիկություն և հաշվետվողականություն:

2020թ. մարտ ամսին Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը 2019թ. դեկտեմբեր ամսին Չինաստանում բռնկված կորոնավիրուսը (COVID-19) դասակարգեց որպես համավարակ: Կորոնավիրուսն արդեն իսկ էական ազդեցություն է ունեցել համաշխարհային տնտեսության և խոշոր ֆինանսական շուկաների վրա:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը և կենտրոնական բանկը տնտեսության վրա կորոնավիրուսի ազդեցությունը մեղմացնելու նպատակով իրականացնում են շարունակական միջոցառումներ: Ի թիվս այլ միջոցառումների, վերջիններս ներառում են նաև տուժած ճյուղերի և անհատների փոխառությունների սուբսիդավորում և վարկային «արձակուրդներ»:

Խմբի ղեկավարությունը գտնում է, որ իրացվելիության ընթացիկ մակարդակը բավարար է կայուն գործունեության համար: Խումբը պարբերաբար վերանայում է իր իրացվելիության մակարդակը և, անհրաժեշտության դեպքում, պատրաստ է կիրառել իրացվելիության աջակցության համապատասխան գործիքակազմ:

Իրավիճակն Հայաստանի Հանրապետությունում էլ ավելի է սրվել Ադրբեյջանի Հանրապետության կողմից սանձազերծված պատերազմի արդյունքում: Չնայած կնքված զինադադարի համաձայնագրին՝ դեռևս անորոշ են պատերազմի հետևանքները Հայաստանի տնտեսության վրա թե կարճաժամկետ, և թե երկարաժամկետ առումներով:

Վերոնշյալ իրադարձությունները կարող են հետագայում էական ազդեցություն ունենալ Խմբի ապագա գործունեության և ֆինանսական կայունության վրա, որոնց ամբողջական հետևանքները դժվար է կանխատեսել ներկա պահին: Ապագա տնտեսական և քաղաքական իրավիճակը և վերջիններիս ազդեցությունը Խմբի գործունեության վրա կարող են տարբերվել Խմբի ղեկավարության ներկա սպասումներից:

2 Պատրաստման հիմքերը

2.1 Համապատասխանություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ) համաձայն, ինչպես հրապարակվել է Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) կողմից: Հաշվետվությունները պատրաստվել են՝ հիմնվելով այն գնահատման վրա, որ Խումբն իր գործունեությունն իրականացնում է անընդհատության սկզբունքից ելնելով:

2.2 Չափման հիմքեր

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են հաշվեգրման սկզբունքով և սկզբնական արժեքի մեթոդով, բացառությամբ որոշ ֆինանսական գործիքների, որոնք ներկայացված են ապագա դրամական հոսքերի ներկա զեղչված արժեքով, ինչպես նաև պաշարների, որոնք ներկայացված են զուտ իրացման արժեքով:

2.3 Գործառնական և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը հայկական դրամն է (դրամ), որն էլ հանդիսանում է Խմբի գործառնական արժույթը, քանի որ այն լավագույնս արտացոլում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած իրադարձությունների և Խմբի գործարքների տնտեսական բովանդակությունը:

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են հայկական դրամով (եթե այլ բան նշված չէ), քանի որ, ղեկավարության համոզմամբ, այս արժույթն առավել օգտակար է Խմբի ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների համար: Դրամով ներկայացված ամբողջ ֆինանսական տեղեկատվությունը կլորացված է մինչև մոտակա հազար միավորը:

2.4 Գնահատումների և դատողությունների կիրառում

ՖՀՄՍ-ներին համապատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումը պահանջում է, որպեսզի Խմբի ղեկավարությունը կարևոր գնահատումներ և ենթադրություններ կատարի, որոնք ազդեցություն են գործում համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ ակտիվների և պարտավորությունների գումարների, ինչպես նաև հաշվետու տարվա եկամուտների և ծախսերի գումարների վրա: Առավել մեծ դատողություն պահանջող և բարդություն ներկայացնող էական ոլորտները, կամ այն ոլորտները, որտեղ ենթադրություններն ու գնահատումներն էական են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար, բացահայտված են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություն 24-ում:

2.5 Նոր և վերանայված ստանդարտների ընդունում

Ընթացիկ տարում Խումբն ընդունել է իր գործունեության համար կիրառելի և 2020թ. հունվարի 1-ից սկսվող ժամանակաշրջանների համար ուժի մեջ մտած բոլոր նոր և վերանայված ստանդարտները և մեկնաբանությունները, որոնք հրապարակվել են Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) և ՀՀՄՍԽ-ի Մեկնաբանման կոմիտեի (ՄԿ) կողմից:

Նշված փոփոխությունների բնույթը և ազդեցությունը բացահայտված են ստորև:

Նոր և վերանայված ստանդարտներ և մեկնաբանություններ, որոնք կիրառելի են 2020թ. հունվարի 1-ից և դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար

Ներքոհիշյալ նոր ստանդարտներն ու փոփոխությունները, որոնք առաջին անգամ կիրառվել են 2020թ., որևէ էական ազդեցություն չեն ունեցել Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

- Ֆինանսական հաշվեպրակտիկաների հայեցակարգային հիմունքները,
- Ձեռնարկատիրական գործունեության սահմանումը (ՖՀՄՍ 3 փոփոխություններ),
- Էականության սահմանումը (ՀՀՄՍ 1 և ՀՀՄՍ 8 փոփոխություններ),
- Ուղենշային տրոստադրույքի բարեփոխում (ՖՀՄՍ 9 և ՖՀՄՍ 7 փոփոխություններ),
- COVID-19-ի հետ կապված վարձակալության արտոնություններ (ՖՀՄՍ 16 փոփոխություններ)

Ստանդարտներ, փոփոխություններ և մեկնաբանություններ գործող ստանդարտների վերաբերյալ, որոնք դեռևս չեն գործում և նախօրոք չեն ներդրվել Խմբի կողմից

Այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտների խորհրդի (ՀՀՄՍԽ) կողմից թողարկվել են որոշակի նոր ստանդարտներ, փոփոխություններ և մեկնաբանություններ գործող

ստանդարտների վերաբերյալ, որոնք սակայն դեռևս չեն գործում և նախօրոք չեն ներդրվել Խմբի կողմից:

Ղեկավարությունը կանխատեսում է, որ բոլոր կիրառելի հրապարակումները կներդրվեն Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում սկսած հրապարակման ուժի մեջ մտնելու ամսաթվին հաջորդող առաջին իսկ ժամանակաշրջանից:

Ղեկավարության կանխատեսմամբ այս փոփոխությունները էական ազդեցություն չեն ունենա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա և ներկայացված են ստորև.

- «Ուղենշային տոկոսադրույքի բարեփոխում (փուլ 2)» (ՖՀՄՄ 9, ՀՀՄՄ 39, ՖՀՄՄ 16, ՖՀՄՄ 4 և ՖՀՄՄ 7 փոփոխություններ)
- «Մուտքեր նախքան նախատեսված օգտագործումը» (ՀՀՄՄ 16 փոփոխություններ)
- «Հղումներ հայեցակարգային հիմունքներին» (ՖՀՄՄ 3 փոփոխություններ)
- Անբարենպաստ պայմանագրեր. Պայմանագրի կատարման ծախսումներ (ՀՀՄՄ 37 փոփոխություններ)
- 2018-2020թթ. ՖՀՄՄ-ների տարեկան բարեփոխումներ-(ՖՀՄՄ 1, ՖՀՄՄ 9, ՀՀՄՄ 41, ՖՀՄՄ 16 փոփոխություններ):
- «Պարտավորությունների դասակարգումը որպես ընթացիկ կամ ոչ ընթացիկ» (ՀՀՄՄ 1 փոփոխություններ)

2.6 Դուստր ընկերություններ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներառված են հետևյալ դուստր ընկերությունները.

Դուստր ընկերություն	Մասնա- բաժին %	Գրանցման երկիր	Գրանցման ամսաթիվ
«ՄոբիԴրամ» ՓԲԸ	100%	Հայաստանի Հանրապետություն	2 օգոստոսի 2011թ.

Ներդրումը դուստր ընկերությունում չի ներառում գույվիլ, քանի որ Ընկերությունը ձեռք է բերել դրա բաժնեմասը դուստր ընկերության հիմնադրման միջոցով:

3 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

3.1 Համախմբման հիմքերը

Խմբի ֆինանսական հաշվետվությունները համախմբում են մայր ընկերության և իր բոլոր դուստր ընկերությունների՝ 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական հաշվետվությունները: Բոլոր դուստր ընկերությունների հաշվետու ամսաթիվը դեկտեմբերի 31-ն է:

Համախմբման ժամանակ Խմբի ընկերությունների միջև բոլոր գործարքները և մնացորդները բացառվում են, ներառյալ Խմբի ընկերությունների միջև գործարքների արդյունքում չվաստակած օգուտները և չկրած վնասները: Երբ ակտիվի ներխմաբային վաճառքից առաջացող չկրած վնասը համախմբման ժամանակ հակադարձվում է, հիմքում ընկած ակտիվը նաև ենթարկվում է արժեզրկվածության գծով ստուգման՝ Խմբի տեսանկյունից: Դուստր ընկերությունների ֆինանսական հաշվետվություններում հայտարարված գումարներն անհրաժեշտության դեպքում ճշգրտվել են, որպեսզի ապահովվի Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությանը համապատասխանությունը:

Տարվա ընթացքում ձեռք բերած կամ օտարած դուստր ընկերությունների շահույթը կամ վնասը և այլ համապարփակ արդյունքը ճանաչվում են ձեռքբերման ամսաթվից կամ մինչև օտարման ամսաթիվը, որը կիրառելի է:

Խումբը դուստր ընկերությունների ընդհանուր համախառն եկամուտը կամ վնասը բաշխում է մայր Խմբի սեփականատերերի և չվերահսկող բաժնեմասերի միջև՝ առաջնորդվելով սեփականության համապատասխան բաժնեմասով:

3.2 Արտարժույթ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս Խմբի համար գործառնական արժույթից տարբեր այլ արժույթով իրականացված գործարքները գրանցվում են գործարքի օրվա դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի (ՀՀ ԿԲ) կողմից հրապարակված փոխարժեքով: Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են՝ կիրառելով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ՀՀ ԿԲ-ի կողմից հրապարակված փոխարժեքը. 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 1 ԱՄՆ դոլարը կազմում էր 522.59 ՀՀ դրամ, 1 եվրոն՝ 641.11 ՀՀ դրամ (2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 1 ԱՄՆ դոլարը կազմում էր 479.70 ՀՀ դրամ, 1 եվրոն՝ 537.26 ՀՀ դրամ): Ոչ դրամային հոդվածները չեն վերահաշվարկվում և չափվում են պատմական արժեքով (հաշվարկվում են՝ օգտագործելով գործարքի օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքը), բացառությամբ իրական արժեքով հաշվառվող և արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածների, որոնք վերահաշվարկվում են իրական արժեքի չափման օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքով:

Արտարժույթով գործարքներից, ինչպես նաև արտարժույթով արտահայտված դրամային հոդվածների վերահաշվարկումից առաջացած փոխարժեքային տարբերությունները ճանաչվում են ժամանակաշրջանի շահույթում կամ վնասում:

3.3 Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները: Սկզբնական արժեքը ներառում է ձեռքբերման գինը, ներկրման տուրքերը, հարկերը, որոնք ենթակա չեն վերադարձման, և ուղղակիորեն վերագրվող ծախսումներ: Երբ հիմնական միջոցների միավորը բաղկացած է տարբեր օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող խոշոր բաղկացուցիչներից, դրանք հաշվառվում են որպես հիմնական միջոցի առանձին միավորներ:

Կառուցման ընթացքում գտնվող հիմնական միջոցները, որոնք պահվում են վարձակալության տալու կամ վարչական, կամ դեռևս անորոշ նպատակով, հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած արժեզրկումից կորուստները: Սկզբնական արժեքը ներառում է ուղղակիորեն վերագրելի ծախսումները, տեղանքի նախապատրաստման, տեղակայման ծախսումները, մասնագիտական վճարները, իսկ որակավորվող ակտիվի դեպքում՝ նաև կապիտալացման ենթակա փոխառության ծախսումները՝ համաձայն Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության:

Հիմնական միջոցի օտարման կամ դուրսգրման հետևանքով առաջացած օգուտը կամ վնասը որոշվում է վաճառքից հասույթի և ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի տարբերությամբ և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Հիմնական միջոցի՝ որպես առանձին ակտիվ հաշվառվող միավորի բաղկացուցիչ փոխարինման ծախսումները կապիտալացվում են դուրս գրված բաղկացուցիչի հաշվեկշռային արժեքի հետ: Այլ հետագա ծախսումները կապիտալացվում են միայն այն ժամանակ, երբ դրանք ավելացնում են հիմնական միջոցի միավորի հետ կապված ապագա տնտեսական օգուտները: Բոլոր այլ ծախսումները, ներառյալ պահպանման և վերանորոգման ծախսումները, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ կատարվելու ժամանակաշրջանում:

Մաշվածությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում կամ ավելացվում է այլ ակտիվի սկզբնական արժեքին՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում: Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է այն պահից, երբ ակտիվը դառնում է մատչելի՝ իր նպատակային նշանակությամբ օգտագործելու համար: Հիմնական միջոցների գնահատված օգտակար ծառայության ժամկետները ներկայացված են ստորև.

Շենքեր և շինություններ	- 20 տարի
Հեռահաղորդակցության սարքավորումներ	- 5-7 տարի
Տրանսպորտային միջոցներ	- 4-5 տարի
Համակարգչային տեխնիկա	- 3-7 տարի
Արտադրական և տնտեսական գույք	- 2-5 տարի:

3.4 Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները, որոնք ձեռք են բերվել հսկի կողմից և ունեն օգտակար ծառայության որոշակի ժամկետ, ներկայացված են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կորուստները:

Հեռահաղորդակցության սարքավորումների մաս կազմող ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների ինքնարժեքը գումարվում է համապատասխան հեռահաղորդակցության սարքավորումների արժեքին և ամորտիզացվում է համապատասխան սարքավորումների օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում:

Ամորտիզացիան ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում կամ ավելացվում է այլ ակտիվի սկզբնական արժեքին՝ կիրառելով գծային մեթոդը ոչ նյութական ակտիվի օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետի ընթացքում, որը կազմում է՝

- իրավաբանորեն ամրագրված ժամանակաշրջան, իսկ դրա բացակայության դեպքում օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետ, որը, սակայն չի գերազանցում 5 տարին հեռահաղորդակցության ծրագրերի, լիցենզիաների և ապրանքանիշերի համար, և
- իրավաբանորեն ամրագրված ժամանակաշրջան, իսկ դրա բացակայության դեպքում օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետ, որը, սակայն չի գերազանցում 10 տարին այլ ակտիվների համար:

3.5 Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Խմբի վարձակալության պայմանագրերը մեծամասամբ վերաբերում են բջջային տեղակայանքներին (մասնավորապես հող, բջջային աշտարակներում տարածք կամ կտուրներ), ցանցային ենթակառուցվածքներին, ծառայությունների մատուցման կենտրոններին, ինչպես նաև վարչական կամ տեխնիկական նպատակներով օգտագործված շենքերի վարձակալությանը:

Խումբը ճանաչում է վարձակալության բոլոր պայմանագրերի (ներառյալ ոչ նյութական ակտիվների ենթավարձակալությունն ու վարձակալությունը) հետ կապված օգտագործման իրավունքով ակտիվը և համապատասխան վարձակալական պարտավորությունը, որոնք փոխանցում են նշված ակտիվի օգտագործումը վերահսկելու իրավունքն ինչ-որ ժամանակահատվածով՝ հատուցման դիմաց, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունները (12 ամիս կամ պակաս ժամկետով): Այդ վարձակալությունների համար Խումբը վարձակալության ժամկետի ընթացքում վարձակալական վճարները ճանաչում է որպես գործառնական ծախսեր: Վարձակալության բացահայտման ժամանակ Խումբն օգտագործում է ՖՀՄՍ 16-ի գործնական նպատակահարմարությունը, որը թույլ է տալիս վարձակալին

չառանձնացնել պայմանագրի ոչ վարձակալական բաղադրիչները և փոխարենը հաշվառել վարձակալական և առնչվող ոչ վարձակալական բաղադրիչները որպես մեկ գործարք:

Օգտագործման իրավունքով ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնական արժեքով, որը վարձակալական պարտավորության սկզբնական գումարն է հանած մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ արված ցանկացած վարձակալական վճարները, գումարած արված ուղղակի ծախսերը և սկզբնական ակտիվի ապամոնտաժման, հեռացման կամ վերականգնման գնահատված ծախսերը, հանած ստացված վարձակալության խրախուսումները:

Հետագայում օգտագործման իրավունքով ակտիվները վարձակալության ժամկետի ընթացքում ամորտիզացվում են գծային հիմունքով: Վարձակալության ժամկետը համապատասխանում է յուրաքանչյուր պայմանագրի չեղյալ չհայտարարվող ժամկետին, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը ողջամտորեն վստահ է, որ կիրառելու է երկարաձգման կամ դադարեցման հնարավորությունը: Վարձակալության ժամկետը գնահատելու ժամանակ Խումբը հաշվի է առնում այն բոլոր փաստերն ու հանգամանքները, որոնք Խմբի համար վարձակալությունը երկարաձգման հնարավորությունը կիրառելու համար տնտեսական խթան են հանդիսանում, ինչպիսիք են վարձակալված վայրում գտնվող ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետը, վայրերի փոխարինման վիճակագրությունը, տեխնոլոգիական փոփոխության հերթականությունը, ծառայությունների մատուցման կենտրոնների շահութաբերությունը, ինչպես նաև վարձակալության պայմանագրերը լուծելու և կնքելու ծախսերը:

3.6 Հիմնական միջոցների, ոչ նյութական ակտիվների և օգտագործման իրավունքով ակտիվների արժեզրկում

Ամորտ օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ակտիվները չեն ամորտիզացվում և յուրաքանչյուր տարի ենթարկվում են արժեզրկման ստուգման: Մաշվող ակտիվներն արժեզրկման համար վերանայվում են, երբ իրադարձությունները և հանգամանքների փոփոխությունները վկայում են այն մասին, որ դրանց հաշվեկշռային արժեքը կարող է չվերականգնվել: Արժեզրկման կորուստը ճանաչվում է այն գումարով, որով ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է փոխհատուցվող գումարը:

Փոխհատուցվող գումարը վաճառքի զուտ գնից և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է: Եթե ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի փոխհատուցվող գումարն ավելի փոքր է նրա հաշվեկշռային արժեքից, ապա ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Արժեզրկումից կորուստներն անմիջապես ճանաչվում են որպես ծախս շահույթում կամ վնասում:

Երբ հետագայում արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է, ապա ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը պետք է ավելացվի մինչև նրա փոխհատուցվող գումարը, բայց այնպես, որ ակտիվի ավելացված հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլիներ, եթե նախորդ տարիներին այդ ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի գծով արժեզրկումից կորուստներ ճանաչված չլինեին: Արժեզրկումից կորուստի հակադարձումն անմիջապես ճանաչվում է որպես եկամուտ:

3.7 Պաշարներ

Պաշարներն այն ակտիվներն են, որոնք պահվում են սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի համար, կամ հումքի, կամ նյութի ձևով՝ արտադրանքի թողարկման կամ ծառայությունների մատուցման ընթացքում օգտագործելու համար: Պահեստամասերը, վթարային սարքավորումները և օժանդակ սարքավորումները նույնպես ճանաչվում են որպես պաշար, եթե դրանք չեն համապատասխանում հիմնական միջոցների սահմանմանը:

Պաշարները հաշվառվում են ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով: Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի ձևավորվող գինն է՝ հանած համալրման և վաճառքը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ ծախսումները:

Պաշարների ինքնարժեքը հաշվարկվում է՝ օգտագործելով միջին կշռված մեթոդը, և ներառում է պաշարների ձեռքբերման, ինչպես նաև դրանք իրենց ներկայիս վիճակին և գտնվելու վայր հասցնելու ծախսերը:

3.8 Ֆինանսական գործիքներ

Ճանաչում և ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները ճանաչվում են, երբ Խումբը դառնում է ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմ:

Ֆինանսական ակտիվներն ապաճանաչվում են, երբ լրանում են ֆինանսական ակտիվից ակնկալվող դրամական հոսքերի նկատմամբ պայմանագրային իրավունքները, կամ այն ժամանակ, երբ ֆինանսական ակտիվները բոլոր նշանակալից ռիսկերով ու հատուցումներով փոխանցվում են երրորդ կողմին:

Ֆինանսական պարտավորությունները ապաճանաչվում են, երբ դրանք մարվում են, վճարման ենթակա չեն, չեղյալ են ճանաչվել կամ լրացել է դրանց ուժի մեջ լինելու ժամկետը:

Ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը և սկզբնական չափումը

Բոլոր ֆինանսական ակտիվները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով՝ գումարած գործարքի հետ կապված ծախսումները, բացառությամբ այն առևտրային դեբիտորական պարտքերի, որոնք չեն պարունակում էական ֆինանսական բաղադրիչ և չափվում են գործարքի գնով՝ ՖՀՄՍ 15-ի պահանջներին համապատասխան:

Ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ հեջավորման գործիքների բաժանվում են հետևյալ կատեգորիաների.

- ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող,
- իրական արժեքով չափվող՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով,
- իրական արժեքով չափվող՝ այլ համապարփակ արդյունքի միջոցով:

Դասակարգումը բնորոշվում է հետևյալ երկու պարագայով.

- Խմբի՝ ֆինանսական ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելը,
- Ֆինանսական ակտիվի՝ պայմանագրային դրամական հոսքերի հատկանիշները:

Ֆինանսական ակտիվներին առնչվող ամբողջ եկամուտը և ծախսերը, որոնք ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում, արտացոլված են ֆինանսական ծախսերում, ֆինանսական եկամուտում կամ այլ ֆինանսական արդյունքներում, բացառությամբ առևտրային դեբիտորական պարտքերի արժեզրկման, որը արտացոլված է այլ ծախսերում: Խմբի ֆինանսական ակտիվներն ըստ կատեգորիաների ներկայացված են ծանոթագրություն 25.2-ում:

Ֆինանսական ակտիվների հետագա չափումը

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով, եթե ակտիվները բավարարում են հետևյալ պայմաններին (և չեն դասակարգված որպես իրական արժեքով չափվող՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով).

- դրանք պահվում են այն բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է պահել ֆինանսական ակտիվները և հավաքագրել դրանց հետ կապված պայմանագրային դրամական հոսքերը,

- ֆինանսական ակտիվների պայմանագրային պայմաններն առաջացնում են դրամական հոսքեր, որոնք հանդիսանում են միայն մայր գումարի և չմարված մայր գումարի վրա հաշվարկված տոկոսների վճարումներ:

Սկզբնական ճանաչումից հետո այս ակտիվները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Այն դեպքերում, երբ զեղչման ազդեցությունը աննշան է, զեղչում չի կատարվում: Ֆինանսական գործիքների այս կատեգորիայում են դասակարգվում Խմբի դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, առևտրային դեբիտորական պարտքերը և այլ դեբիտորական պարտքերի մեծամասնությունը և տրամադրված փոխառությունները, ինչպես նաև բանկային ավանդները:

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկում

Ակնկալվող պարտքային կորուստները ճանաչելու համար ՖՀՄՍ 9-ում արժեզրկմանը ներկայացված պահանջներում օգտագործվում է ապագային առնչվող տեղեկատվություն՝ «Ակնկալվող պարտքային կորուստների մոդելը»: ՖՀՄՍ 9-ի պահանջների շրջանակներում ընդգրկվող գործիքները ներառում են տրված վարկերը և փոխառային տիպի այլ ֆինանսական ակտիվները, որոնք չափվում են ամորտիզացված արժեքով, առևտրային դեբիտորական պարտքերը, պայմանագրային ակտիվները, որոնք ճանաչվել և չափվել են ՖՀՄՍ 15-ի համաձայն:

Պարտքային կորուստների ճանաչումը այլևս կախված չէ Խմբի՝ պարտքային կորուստը բնորոշող իրադարձության սկզբնական բացահայտումից: Փոխարենը, պարտքային ռիսկը գնահատելիս և ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս Խումբը դիտարկում է տեղեկատվության ավելի ընդլայնված զանգված՝ ներառյալ անցյալ իրադարձությունները, ընթացիկ պայմանները, խելամիտ և հիմնավորված կանխատեսումները, որոնք ազդեցություն ունեն գործիքի ապագա դրամական հոսքերի ակնկալվող հավաքագրելիության վրա:

Առաջընթաց գնահատման մոտեցումը կիրառելիս առանձնացվում են հետևյալները.

- ֆինանսական գործիքներ, որոնց պարտքային որակները սկզբնական ճանաչումից հետո էականորեն չեն վատթարացել կամ ունեն ցածր պարտքային ռիսկ («Փուլ 1») և
- ֆինանսական գործիքներ, որոնց պարտքային որակները սկզբնական ճանաչումից հետո էականորեն վատթարացել են և որոնց պարտքային ռիսկը ցածր չէ («Փուլ 2»):

«Փուլ 3»-ը ընդգրկում է այն ֆինանսական ակտիվները, որոնց մասով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ առկա են արժեզրկման օբյեկտիվ ապացույցներ:

Առաջին դասի ակտիվների համար ճանաչվում են «12-ամսյա ակնկալվող պարտքային կորուստները», մինչդեռ «գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստները» ճանաչվում են երկրորդ դասի ակտիվների համար: Ակնկալվող պարտքային կորուստների չափումը որոշվում է ֆինանսական գործիքի ակնկալվող գործողության ժամկետի պարտքային կորուստների հավանականության միջին կշռված գնահատումով:

Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր և պայմանագրային ակտիվներ

Խումբը հաշվառում է առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը և պայմանագրային ակտիվները օգտվելով պարզեցված մոտեցումից և կորստի գծով պահուստը ձևակերպում է որպես գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստներ: Դրանք իրենցից ներկայացնում են պայմանագրային դրամական հոսքերի ակնկալվող դադարեցումները՝ հաշվի առնելով ֆինանսական ակտիվի գործողության ժամկետի ամբողջ ընթացքում ցանկացած պահի չմարվելու հնարավորությունը: Ակնկալվող պարտքային կորուստները հաշվարկելիս Խումբն օգտագործում է պահուստի մատրիցան՝ ելնելով պատմական փորձից, արտաքին ցուցանիշներից և ապագային առնչվող տեղեկատվությունից:

Խումբը գնահատում է առևտրային դեբիտորական պարտքերի արժեզրկումը հավաքական հիմունքով, քանի որ դրանք ունեն պարտքային ռիսկի ընդհանուր բնորոշումներ, դրանք խմբավորվել են՝ ելնելով ժամկետանց օրերից: ՖՀՄՍ 9-ի՝ արժեզրկմանը ներկայացվող պահանջների կիրառման մանրամասն վերլուծությունն արտացոլված է ծանոթագրություն 26 (բ)-ում:

Ֆինանսական պարտավորությունների դասակարգումը և չափումը

Խմբի ֆինանսական պարտավորությունները ներառում են առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը և ֆինանսական վարձակալության գծով պարտավորությունները: Խմբի ֆինանսական պարտավորություններն ըստ կատեգորիաների, ներկայացված են ծանոթագրություն 25.2-ում:

Վարձակալության գծով պարտավորություններ

Վարձակալության գծով պարտավորությունները սկզբնապես ճանաչվում են վարձակալական վճարների ներկա արժեքով, որոնք դեռ չեն վճարվել մեկնարկի ամսաթվին, զեղչվում են՝ օգտագործելով վարձակալության պայմանագրին ներհատուկ տոկոսադրույքով կամ, եթե այդ տոկոսադրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել, Խմբի հավելյալ վարկավորման լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով: Վարձակալական վճարները ներառում են ֆիքսված վճարները, փոփոխուն վճարները, որոնք կախված են ինդեքսներից և փոխարժեքներից, մնացորդային արժեքի սահմանված երաշխավորություններով վճարվելիք գումարները, գնման հնարավորությամբ նախատեսված գինը, որը Խումբը ողջամտորեն վստահ է, որ կիրառելու է, ինչպես նաև վաղաժամ դադարեցման տուգանքները, եթե Խումբը ողջամտորեն վստահ չէ, որ վաղաժամ չի դադարեցնի: Արտաքին գործոններից կախված փոփոխուն վճարները ծախսագրվում են կատարմանը զուգահեռ:

Սկզբնական ճանաչումից հետո վարձակալության գծով պարտավորությունները չափվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը հետևյալ կերպ.

- վարձակալության գծով պարտավորությունների տոկոսներն արտացոլելու համար ավելացնելով հաշվեկշռային արժեքը,
- կատարված վարձակալական վճարներն արտացոլելու համար նվազեցնելով հաշվեկշռային արժեքը,
- վերագնահատումները և վարձակալության ձևափոխումները կամ ըստ էության վերանայված ֆիքսված վարձակալական վճարներն արտացոլելու համար վերաչափելով հաշվեկշռային արժեքը:

Վարձակալության գծով պարտավորությունները վերաչափվում են այն ժամանակ, երբ ապագա վճարներում փոփոխություն է առաջանում, որն ինդեքսներում և փոխարժեքներում փոփոխության հետևանք է, եթե մնացորդային արժեքի սահմանված երաշխավորություններով վճարվելիք գումարների՝ Խմբի գնահատականում փոփոխություն կա, կամ եթե Խումբը փոխել է գնահատականը՝ կապված այն բանի հետ, թե արդյոք կկիրառի, կերկարաձգի, թե կդադարեցնի գնման հնարավորությունը: Օգտագործման իրավունքով ակտիվների հաշվեկշռային արժեքում կատարվում է համապատասխան ճշգրտում կամ գրանցվում է շահույթում կամ վնասում, եթե օգտագործման իրավունքով հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվել է զրոյի:

Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքերը ճանաչվում են իրական արժեքով, հետագայում չափվում են ամորտիզացված արժեքով:

3.9 Սեփական կապիտալ

Խմբի կողմից թողարկվող կապիտալի գործիքները հաշվառվում են անվանական արժեքով:

Բաժնետիրական կապիտալն իրենից ներկայացնում է թողարկված բաժնետոմսերի նոմինալ արժեքը:

Կուտակված շահույթը ներառում է ընթացիկ և նախորդ ժամանակաշրջանների չբաշխված շահույթը:

Շահաբաժինները ճանաչվում են որպես պարտավորություն այն ժամանակաշրջանում, երբ դրանք հայտարարվում են:

3.10 Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, երբ Խումբն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և եթե հավանական է, որ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք: Եթե դրա ազդեցությունը զգալի է, ապա պահուստը որոշվում է ապագա դրամական արտահոսքերի գեղջման միջոցով՝ օգտագործելով մինչև հարկումը տոկոսադրույքը, որն արտացոլում է դրամի ժամանակային արժեքի վերաբերյալ շուկայի ընթացիկ գնահատումները և, կիրառելիության դեպքում, պարտավորությանը վերագրվող յուրահատուկ ռիսկերը:

3.11 Շահութահարկ

Ընթացիկ շահութահարկը տարվա համար հարկվող շահույթից վճարվելիք հարկն է՝ հաշվետու ամսաթվին գործող կամ ըստ էության գործող հարկային դրույքաչափերով՝ հաշվի առնելով նախորդ տարիների համար վճարվելիք հարկերի ճշգրտումները:

Հետաձգված հարկը հաշվարկվում է ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և շահութահարկի հաշվարկման ժամանակ օգտագործվող համապատասխան հարկային բազաների միջև ժամանակավոր տարբերություններից: Հետաձգված հարկային պարտավորությունները ճանաչվում են բոլոր հարկվող ժամանակավոր տարբերությունների համար: Հետաձգված հարկային ակտիվները պետք է ճանաչվեն բոլոր նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունների համար այն չափով, որքանով որ հավանական է հարկվող շահույթի ստացում, որի դիմաց կարող է օգտագործվել նվազեցվող ժամանակավոր տարբերությունը: Այսպիսի հետաձգված հարկային ակտիվներն ու պարտավորությունները չեն ճանաչվում, եթե ժամանակավոր տարբերությունն առաջանում է ակտիվների և պարտավորությունների սկզբնական ճանաչումից այնպիսի գործարքում, որը գործարքի պահին չի ազդում ո՛չ հաշվապահական շահույթի, ո՛չ էլ հարկվող շահույթի վրա:

Հետաձգված հարկային ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում և նվազեցվում է այն չափով, որով այլևս հավանական չէ, որ Խումբը կստանա բավարար հարկվող շահույթ, որը թույլ կտա հետաձգված հարկային ակտիվից օգուտն ամբողջությամբ կամ մասամբ իրացնել:

Հետաձգված հարկային ակտիվներն ու պարտավորությունները չափվում են հարկերի այն դրույքների օգտագործմամբ, որոնց կիրառման մեջ լինելն ակնկալվում է ակտիվի իրացման կամ պարտավորության մարման ժամանակ՝ հիմք ընդունելով հարկերի այն դրույքները (և հարկային հարաբերություններ կարգավորող նորմատիվ իրավական ակտերը), որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Հետաձգված հարկային պարտավորությունների և հետաձգված հարկային ակտիվների չափումն արտացոլում է հարկային հետևանքները, որոնք երևան են գալու կախված այն եղանակից, որով Խումբը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ակնկալում է փոխհատուցել կամ մարել իր ակտիվների կամ պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները:

Հետաձգված հարկային ակտիվներն ու պարտավորությունները հաշվանցվում են, երբ կա իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք՝ հաշվանցելու ընթացիկ հարկային ակտիվները ընթացիկ հարկային պարտավորությունների դիմաց, և երբ դրանք վերաբերում են շահութահարկին, որը գանձվում է նույն հարկային մարմնի կողմից, և հսումբը մտադիր է զուտ հիմունքով մարել ընթացիկ հարկային պարտավորություններն ու ակտիվները:

3.12 Հատուցումներ աշխատակիցներին

Կարճաժամկետ հատուցումներն աշխատակիցներին այն հատուցումներն են, որոնք ենթակա են մարման ամբողջությամբ տարեկան այն հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում, որում աշխատակիցները մատուցել են համապատասխան ծառայություններ: Դրանք ներառում են՝

- (ա) աշխատավարձերը և պարգևավճարները,
- (բ) վճարովի տարեկան արձակուրդները և անաշխատունակության հետ կապված վճարովի արձակուրդները:

Երբ աշխատակիցները հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում հսմբին մատուցում են ծառայություններ, հսումբն աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների չգեղջված գումարը, որն ակնկալվում է վճարել այդ ծառայությունների դիմաց, ճանաչում է՝

- (ա) որպես պարտավորություն (հաշվեգրված ծախս)՝ արդեն վճարված ցանկացած գումար հանելուց հետո: Եթե արդեն վճարված գումարը գերազանցում է հատուցումների չգեղջված գումարը, հսումբը պետք է ճանաչի այդ տարբերությունը որպես ակտիվ (կանխավճարված ծախս)՝ այն չափով, որով կանխավճարը կհանգեցնի ապագա վճարումների կրճատման կամ դրամական միջոցների վերադարձի,
- (բ) որպես ծախս, եթե գումարը չի ներառվել այլ ակտիվի արժեքի մեջ:

Վճարովի բացակայություններ

Վճարովի բացակայությունների ձևով աշխատակիցների կարճաժամկետ հատուցումների գծով ակնկալվող ծախսումները ճանաչվում են հետևյալ կերպ.

- (ա) կուտակվող վճարովի բացակայությունների դեպքում՝ այն ժամանակ, երբ աշխատակիցները ծառայություն են մատուցում, որն ավելացնում է իրենց իրավունքներն ապագա վճարովի բացակայությունների նկատմամբ,
- (բ) չկուտակվող վճարովի բացակայությունների դեպքում՝ այն ժամանակ, երբ բացակայությունը տեղի է ունենում:

Պարգևավճարներ

Պարգևավճարների գծով ակնկալվող ծախսումները ճանաչվում են միայն այն ժամանակ, երբ հսումբն ունի այդպիսի վճարումներ կատարելու ներկա իրավական կամ կառուցողական պարտականություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և պարտականությունը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Ներկա պարտականություն գոյություն ունի այն և միայն այն դեպքում, երբ հսումբը վճարում չկատարելու ոչ մի իրատեսական այլընտրանք չունի:

3.13 Հասույթ

Հասույթը ձևավորվում է հիմնականում շարժական և ֆիքսված կապի ծառայությունների մատուցումից (մուտքի վճարներ, ծայնա և տեսազանգեր, կարճ հաղորդագրություններ, հեռահաղորդակցման վճարներ, ֆիքսված և շարժական լայնաշերտ կապի վճարներ), ինչպես նաև սարքերի ու աքսեսուարների վաճառքից:

Հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթ

Հասույթը չափվում է ստացված կամ ստացվելիք հատուցման իրական արժեքով՝ հաշվի առնելով Խմբի կողմից տրամադրված ցանկացած առևտրական զեղչերը և իջեցումների գումարները:

Որոշելու համար, թե արդյոք անհրաժեշտ է ճանաչել հասույթ, թե ոչ, Խումբն առաջնորդվում է 5-քայլի գործընթացով:

- 1 Բացահայտել հաճախորդի հետ պայմանագիրը
- 2 Բացահայտել կատարման պարտականությունները
- 3 Որոշել գործարքի գինը
- 4 Բաշխել գործարքի գինը կատարման պարտականությունների միջև
- 5 Ճանաչել հասույթը, երբ կատարման պարտականությունները բավարարված են:

Հասույթը ճանաչվում է կամ ժամանակի մեջ որևէ պահին կամ ժամանակի ընթացքում, երբ Խումբը բավարարում է կատարման իր պարտականությունը՝ հաճախորդին փոխանցելով խոստացված ապրանքը կամ ծառայությունը: Խումբը հասույթը ճանաչում է ժամանակի ընթացքում, բացառությամբ ապրանքների վաճառքից ստացված հասույթը, որը ճանաչվում է ժամանակի մեջ որևէ պահի:

Ապրանքներն ու ծառայությունները կարող են վաճառվել ինչպես առանձին, այնպես էլ փաթեթներով: Խումբը ապրանքներն ու ծառայությունները առանձին է հաշվառում, եթե դրանք պարզորոշ են, այսինքն ապրանքները կամ ծառայությունը, ինչպես նաև հաճախորդների օգուտները առանձին որոշելի են փաթեթի մեջ ներառված այլ ապրանքներից, և հաճախորդը կարող է օգուտ ստանալ դրանից: Բոլոր դեպքերում պայմանագրի գործարքի ամբողջ արժեքը բաշխվում է կատարման տարբեր պարտականությունների միջև՝ հիմնվելով դրանց համամասնական առանձին վաճառքի գների վրա:

Խումբը ճանաչում է դեռևս չբավարարված կատարման պարտականությունների համար ստացված հատուցման դիմաց հաճախորդներից ստացված կանխավճարները և արտացոլում է այդ գումարները համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում որպես պայմանագրային պարտավորություններ: Նման ձևով, եթե Խումբը բավարարում է կատարման պարտականությունը մինչև հատուցման ստանալը, Խումբը համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ճանաչում է կամ պայմանագրային ակտիվ, կամ դեբիտորական պարտք՝ կախված նրանից, թե արդյոք հատուցման ժամկետը լրանալուց առաջ անհրաժեշտ է միայն որոշակի ժամանակ, թե այլ լրացուցիչ պայման:

Շարժական կապի ծառայություններ

Հասույթը չափվում է օգտագործված կապի ռոպեների կամ մատուցված ծառայությունների ծավալների հիման վրա և ճանաչվում է այն ժամանակաշրջանում, երբ համապատասխան կապն ապահովվում է:

Բաժանորդագրական վճար

Բաժանորդագրական վճարը հիմնականում ներառում է շարժական ցանցի օգտագործման ամսական ֆիքսված վճարները, որոնք ճանաչվում են ծառայության մատուցման պահին: Միանգամյա չփոխհատուցվող ակտիվացման վճարները ճանաչվում են շարժական գծերի ակտիվացման ժամանակ այն ժամանակաշրջանում, որում ճանաչվում են դրանց հետ կապված ծախսերը:

Ավելացված արժեքի ծառայություններ

Սույն ծառայությունները ներառում են ՄՄՍ, Վիդեո քոլլ, Ռինգ բեք տոն և այլն: Ավելացված արժեքի ծառայություններից հասույթը ճանաչվում է այն ժամանակաշրջանում, երբ ծառայությունը մատուցվում է:

Ռոումինգի ծառայություններից հասույթ

Ռոումինգի ծառայություններից հասույթը ճանաչվում է այն ժամանակահատվածում, երբ ծառայությունները մատուցվում են և ներառում է՝

- սեփական բաժանորդների կողմից օգտագործված կապի թույլատրերն ու մատուցված և ստացված ծառայությունների ծավալները արտասահմանյան ցանցերում (ելքային ռոումինգ), և
- արտասահմանից այցելության եկած բաժանորդների կողմից օգտագործված թույլատրերը և ծառայությունների ծավալները՝ երկրում զանգեր կատարելու և ստանալու ժամանակ (մուտքային ռոումինգ):

Միջազգային և տեղական բջջային օպերատորների հետ կնքված ռոումինգի պայմանագրերով՝ Խումբը տրամադրում է հետընթաց՝ զեղչեր: Այս զեղչերի առնչությամբ տարբեր փոխհատուցումները գնահատելու համար՝ Խումբն օգտագործում է ամսական կտրվածքով սկզբնական տվյալների հոսքը, որպեսզի արտացոլի նոր հասանելի տեղեկությունը: Դրա արդյունքում առաջացող ակնկալվող ապագա զեղչերի գծով պարտավորությունը ճանաչվում է որպես հասույթի նվազեցում:

Փոխկապակցման ծառայություններից հասույթ

Տեղական և միջազգային հեռահաղորդակցության ծառայություններ մատակարարողների հետ ցանցային փոխկապակցման ծառայություններից հասույթը ճանաչվում է յուրաքանչյուր ամիս փաստացի մատուցված ծառայության հիման վրա:

Ապրանքների վաճառքից հասույթ

Ապրանքների վաճառքից հասույթը (հիմնականում բջջային հեռախոսներ և այլ սարքեր) ճանաչվում է այն ժամանակ, երբ էական ռիսկերն ու սեփականության իրավունքի հետ կապված օգուտները փոխանցվել են հաճախորդին:

Այլ եկամույթ

Տոկոսային եկամույթ

Տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է համամասնության հիմունքով՝ մնացորդային արժեքի նկատմամբ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը, որը զեղչում է ակնկալվող ապագա դրամական միջոցների ներհոսքերը ֆինանսական ակտիվի ակնկալվող ժամկետում՝ մինչև ակտիվի զուտ հաշվեկշռային արժեքը:

Վարձակալական եկամույթ

Վարձակալական եկամուտը ճանաչվում է գծային մեթոդով՝ վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

Պայմանագրի ձեռքբերման և իրականացման ծախսեր

Խումբը կապիտալացնում է որոշակի լրացուցիչ ծախսերը, որոնք կատարվել են հաճախորդի հետ պայմանագրի ձեռքբերման և իրականացման ժամանակ այն դեպքում, եթե դեկավարությունը սպասում է, որ այս ծախսերը փոխհատուցելի են:

Պայմանագրի ձեռքբերման ծախսերը ներառում են երրորդ կողմ հանդիսացող մատակարարին վճարված միջնորդավճարներ, ինչպես նաև դրանց հետ կապված՝ Խմբի կոմերցիոն աշխատողների պարգևավճարները, որոնք տրվել են հաճախորդի հետ պայմանագիր ձեռք բերելու համար: Այս ծախսերն ամորտիզացվում են գծային հիմունքով՝ բաժանորդագրությունների միջին օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում:

Պայմանագրի իրականացման ծախսերը հիմնականում առնչվում են բաժանորդներին փոխանցված սարքավորումներին, որոնք պահանջվում են ծառայություններ մատուցելու համար: Այս ծախսերը ամորտիզացվում են գծային հիմունքով՝ հետևյալ երկու ժամկետների նվազագույնով, սարքավորումների օգտակար ծառայության ժամկետի և բաժանորդագրությունների միջին ժամկետի:

Խումբն օգտագործում է ՖՀՄՄ 15-ի գործնական նպատակահարմարությունը, որը թույլ է տալիս ծախսագրել կատարված պայմանագրային ծախսերը, երբ ակնկալվող պայմանագրի ժամկետը մեկ տարի կամ պակաս է:

4 Հիմնական միջոցներ

Հազար դրամ

	Հող, շենքեր և շինություն- ներ	Հեռահաղոր- դակցության սարքավորում- ներ	Հեռահաղորդակ ցության շինություններ և կապակցված սարքավորում- ներ	Գույք, տրանսպորտ- ային միջոցներ, և արտադրատնտ եսական գույք	Համակարգ- չային տեխնիկա	Վարձակալ- ված հիմնական միջոցների վրա կապիտա- լացված ծախսումներ	Ընդամենը
<i>Սկզբնական արժեք</i>							
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,553,059	112,513,730	21,467,169	3,905,405	14,731,549	1,297,736	156,468,648
Ավելացում	25,168	5,752,936	432,142	216,403	833,312	37,067	7,297,028
Օտարում	(104)	(1,531,232)	(56,364)	(217,080)	(304,168)	(5,407)	(2,114,355)
Ներքին շարժ	-	2,034,979	(1,973,908)	(5,733)	(55,338)	-	-
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,578,123	118,770,413	19,869,039	3,898,995	15,205,355	1,329,396	161,651,321
Ավելացում	13,066	3,855,837	387,163	268,352	1,993,997	30,306	6,548,721
Օտարում	(947)	(8,827,959)	(38,924)	(50,709)	(124,792)	(43,085)	(9,086,416)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,590,242	113,798,291	20,217,278	4,116,638	17,074,560	1,316,617	159,113,626
<i>Կույրակված մաշվածություն և արժեզրկում</i>							
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	1,392,082	96,668,803	9,556,974	2,892,110	11,481,731	1,072,354	123,064,054
Տարվա հաշվարկ	141,310	5,561,738	1,019,810	311,580	1,030,606	70,545	8,135,589
Օտարման հետևանքով դուրսգրում	(59)	(1,482,157)	(51,832)	(199,668)	(301,025)	(5,295)	(2,040,036)
Ներքին շարժ	-	612,273	(556,966)	(2,589)	(52,718)	-	-
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,533,333	101,360,657	9,967,986	3,001,433	12,158,594	1,137,604	129,159,607
Տարվա հաշվարկ	143,617	5,588,973	1,088,776	302,277	950,757	43,751	8,118,151
Օտարման հետևանքով դուրսգրում	(577)	(8,791,135)	(38,574)	(41,613)	(109,446)	(43,085)	(9,024,430)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,676,373	98,158,495	11,018,188	3,262,097	12,999,905	1,138,270	128,253,328

Հաշվեկշռային արժեք

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,044,790	17,409,756	9,901,053	897,562	3,046,761	191,792	32,491,714
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	913,869	15,639,796	9,199,090	854,541	4,074,655	178,347	30,860,298

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ամբողջովին մաշված հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքը կազմել է 88,613,810 հազար դրամ (2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 94,131,501 հազար դրամ):

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ժամանակավորապես չշահագործվող հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 717,132 հազար դրամ (2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 818,869 հազար դրամ):

5 Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Հազար դրամ

	Օպտիկաման- րաթելային գծեր	Ցանցային սարքավոր- ումների տեղադրման տեղակայանքներ	Սպասարկ- ման կենտրոններ	Վարչական շենքեր և պահեստներ	Ընդամենը
<i>Սկզբնական արժեք</i>					
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	775,969	6,394,349	1,250,377	261,855	8,682,550
Ավելացում	689,569	389,294	412,074	37,326	1,528,263
Դադարեցում և փոփոխություններ	(216,813)	(457,829)	(67,517)	(39,316)	(781,475)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,248,725	6,325,814	1,594,934	259,865	9,429,338
Ավելացում	517,173	815,248	392,720	190,545	1,915,686
Դադարեցում և փոփոխություններ	(487,302)	(444,211)	(165,773)	(247,741)	(1,345,027)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,278,596	6,696,851	1,821,881	202,669	9,999,997
<i>Կուտակված մաշվածություն</i>					
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	291,560	1,025,526	360,626	70,699	1,748,411
Մաշվածություն	301,890	974,243	394,513	82,506	1,753,152
Դադարեցման և փոփոխությունների հետևանքով դուրսգրում	(112,400)	(61,560)	(18,851)	(7,623)	(200,434)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	481,050	1,938,209	736,288	145,582	3,301,129
Մաշվածություն	286,759	990,190	369,341	74,869	1,721,159
Դադարեցման և փոփոխությունների հետևանքով դուրսգրում	(89,946)	(171,583)	(130,422)	(144,581)	(536,532)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	677,863	2,756,816	975,207	75,870	4,485,756
<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>					
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	767,675	4,387,605	858,646	114,283	6,128,209
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	600,733	3,940,035	846,674	126,799	5,514,241

6 Ոչ նյութական ակտիվներ

Հազար դրամ	Համա- կարգչային ծրագրեր	Իրավունքներ և լիցեն- զիաներ	Ընդամենը
<i>Սկզբնական արժեք</i>			
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	4,566,130	15,169,368	19,735,498
Ավելացում	148,937	6,080,579	6,229,516
Օտարում	(854,820)	(1,670,917)	(2,525,737)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,860,247	19,579,030	23,439,277
Ավելացում	1,155,170	4,781,286	5,936,456
Օտարում	(271,479)	(663,590)	(935,069)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	4,743,938	23,696,726	28,440,664
<i>Կուտակված ամորտիզացիա</i>			
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	3,160,462	10,024,559	13,185,021
Ամորտիզացիա	429,944	2,675,119	3,105,063
Օտարման հետևանքով դուրսգրում	(854,635)	(1,499,448)	(2,354,083)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,735,771	11,200,230	13,936,001
Ամորտիզացիա	334,591	3,413,925	3,748,516
Օտարման հետևանքով դուրսգրում	(236,078)	(695,333)	(931,411)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,834,284	13,918,822	16,753,106
<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>			
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,124,476	8,378,800	9,503,276
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,909,654	9,777,904	11,687,558

Իրավունքների և լիցենզիաների ավելացումները ներառում են ցանցի հզորացման ծառայությունները, որոնք ձեռք են բերվել Ericsson AB և Huawei Technologies Co Ltd ընկերություններից 3,369,846 հազար դրամով (2018թ.՝ 2,397,423 հազար դրամ):

7 Տրամադրված փոխառություններ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31- ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31- ի դրությամբ
«Մոբայլ Տեխնոսթեմա» ԲԲԸ	19,388,089	17,125,290
«ՌԱՕ Մարս» ՓԲԸ	490,135	645,521
Ակնկալվող պարտքային կորուստների համար պահուստ	(192,517)	-
	19,685,707	17,770,811

Փոխառությունների մանրամասները նկարագրված են ստորև.

	Արժույթ	Մարման ժամկետ	Տոկոսադրույք
«Մոբայլ Տելեհաբեմ» ԲԲԸ	ԱՄՆ դոլար	31 դեկտեմբերի 2021թ.	4%
«ՌԱՕ Մարս» ՓԲԸ	ԱՄՆ դոլար	31 դեկտեմբերի 2021թ.	2%

Խմբի արտարժույթային ռիսկի մասին ավելի մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է ծանոթագրություն 26(ա)-ում:

8 Հետաձգված հարկային ակտիվներ

Հետաձգված հարկային ակտիվների շարժը ներկայացված է ստորև.

Հազար դրամ

	2020թ.	2019թ.
Տարեսկզբի մնացորդ	3,006,695	2,883,315
Շահույթում կամ վնասում ճանաչված փոխհատուցում	428,996	123,380
Տարեվերջի մնացորդ	3,435,691	3,006,695

2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա հետաձգված հարկերը խմբավորված են հետևյալ կերպ.

Հազար դրամ

	1 հունվարի 2020թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	31 դեկտեմբերի 2020թ.
<i>Հետաձգված հարկային ակտիվներ</i>			
Հիմնական միջոցներ	1,582,039	283,169	1,865,208
Ոչ նյութական ակտիվներ	475,728	127,521	603,249
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	1,216,441	(92,789)	1,123,652
Պաշարներ	58,128	(12,381)	45,747
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	471,693	(10,558)	461,135
Տրամադրված փոխհատուցություններ	-	34,654	34,654
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	305,744	(11,135)	294,609
Փոխանցվող հարկային վնասներ	90,349	(3,492)	86,857
	4,200,122	314,989	4,515,111
<i>Հետաձգված հարկային պարտավորություններ</i>			
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	1,103,078	(110,515)	992,563
	1,103,078	(110,515)	992,563
Հետաձգված հարկային ակտիվների գնահատում	(90,349)	3,492	(86,857)
Զուտ արդյունք - հետաձգված հարկային ակտիվներ	3,006,695	428,996	3,435,691

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա հետաձգված հարկերը խմբավորված են հետևյալ կերպ.

Հազար դրամ

	1 հունվարի 2019թ.	Շահույթում կամ վնասում ճանաչված	31 դեկտեմբերի 2019թ.
<i>Հետաձգված հարկային ակտիվներ</i>			
Հիմնական միջոցներ	1,300,297	281,742	1,582,039
Ոչ նյութական ակտիվներ	278,480	197,248	475,728
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	1,457,114	(240,673)	1,216,441
Պաշարներ	73,178	(15,050)	58,128
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	742,652	(270,959)	471,693
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	418,422	(112,678)	305,744
Փոխանցվող հարկային վնասներ	103,187	(12,838)	90,349
	4,373,330	(173,208)	4,200,122
<i>Հետաձգված հարկային պարտավորություններ</i>			
Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ	1,386,828	(283,750)	1,103,078
	1,386,828	(283,750)	1,103,078
<i>Հետաձգված հարկային ակտիվների գնահատում</i>	(103,187)	12,838	(90,349)
Զուտ արդյունք - հետաձգված հարկային ակտիվներ	2,883,315	123,380	3,006,695

9 Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
<i>Ֆինանսական ակտիվներ</i>		
Դեբիտորական պարտքեր շարժական կապի ծառայություններից	1,908,434	1,885,471
Դեբիտորական պարտքեր բջջային հեռախոսների վաճառքից	1,533,356	1,895,100
Դեբիտորական պարտքեր փոխկապակցման ծառայություններից	681,739	988,821
Դեբիտորական պարտքեր ռոումինգ ծառայություններից	1,323,617	842,231
Դեբիտորական պարտքեր դիլերներից	260,935	591,461
Այլ դեբիտորական պարտքեր	42,459	63,238
Ակնկալվող պարտքային կորուստների համար պահուստ	(1,599,007)	(1,659,324)
	4,151,533	4,606,998
<i>Ոչ ֆինանսական ակտիվներ</i>		
Ոչ ընթացիկ ակտիվների ձեռքբերման համար կանխավճարներ	452,280	650,230
Տրված կանխավճարներ	191,685	257,860
Կանխավճարված հարկեր	18,989	21,133
	662,954	929,223
	4,814,487	5,536,221

Հեռախոսների վաճառքից դեբիտորական պարտքերն իրենցից ներկայացնում են հաճախորդներից ստացվելիք գումարները՝ սմարթֆոնների՝ հետաձգված վճարման պայմաններով վաճառքից: Համաձայն բաժանորդագրման պայմանագրերի, որոնք 12, 18 և 24

ամսվա համար էին, հաճախորդները ստանում են սմարթֆոն և այլ ծառայություններ (խոսելաժամանակ, ինտերնետ, SMS հաղորդագրություններ) ամսական ֆիքսված վճարի դիմաց: Սմարթֆոնների վաճառքից հասույթը ճանաչվում է միանգամից վաճառքի ժամանակ, մինչդեռ ծառայությունների մատուցումից հասույթը՝ գծային հիմունքով՝ պայմանագրի գործողության ընթացքում:

Ծառայությունների վաճառքից առաջացած առևտրային դեբիտորական պարտքի միջին տևողությունը կազմում է 1 ամիս (2019թ.՝ 1 ամիս): Առևտրային դեբիտորական պարտքերի գծով տոկոսներ չեն հաշվարկվում:

Խմբի բոլոր առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը վերանայվել են արժեզրկման հայտանիշների առկայության ստուգման համար: Արժեզրկման ենթակա առանձին դեբիտորական պարտքեր առկա չեն: Ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով 19,319 հազար դրամի պահուստի նվազումը գրանցվել է «այլ գործառնական եկամուտ» (2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի՝ 376,190 հազար դրամ):

Առևտրային դեբիտորական պարտքերի համար կորստի գծով պահուստի շարժը ներկայացված է ստորև.

Հազար դրամ

	2020թ.	2019թ.
Կորուստների գծով պահուստը հունվարի 1-ի դրությամբ	1,659,324	2,035,514
Տարվա ընթացքում պահուստի նվազում	(19,319)	(376,190)
Տարվա ընթացքում դուրսգրված	(40,998)	-
Կորուստների գծով պահուստը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	1,599,007	1,659,324

Առևտրային դեբիտորական պարտքերի զուտ հաշվեկշռային արժեքը համարվում է իրական արժեքի խելամիտ գնահատում:

26 (բ) ծանոթագրությունում ներկայացված են պարտքային ռիսկի և ակնկալվող պարտքային կորստի վերլուծության վերաբերյալ բացահայտումները:

Տե՛ս ծանոթագրություն 26 (ա)՝ առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերի արժույթների բացահայտման համար:

10 Բանկային ավանդներ

Բանկային ավանդները պահվում են բարձր վարկանիշ ունեցող հայկական բանկերում:

Ավանդները տրամադրված են հայկական դրամով և ԱՄՆ դոլարով: Դրամով ավանդներն ունեն տարեկան 5.5% միջին կշռված տոկոսադրույք, իսկ ԱՄՆ դոլարով ավանդները՝ տարեկան 1.7% միջին կշռված տոկոսադրույք:

Տե՛ս ծանոթագրություն 26 (ա)՝ բանկային ավանդների արժույթների բացահայտման համար:

11 Պաշարներ

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Բջջային հեռախոսներ և աքսեսուարներ	189,177	956,961
Պահեստամասեր	836,634	871,680
Հետվճարային և կանխավճարային քարտեր	46,757	47,662
Գովազդային և այլ նյութեր	51,294	59,686
Այլ պաշարներ	244,307	268,144
	<u>1,368,169</u>	<u>2,204,133</u>

Պաշարները հաշվառվում են սկզբնական արժեքի և զուտ իրացման արժեքի նվազագույնով: Խումբը պարբերաբար վերանայում է ոչ պիտանի և դանդաղ շրջանառելի պաշարների գնահատումը: Պաշարների արժեզրկման հակադարձումը տարվա ընթացքում կազմել է 68,782 հազար դրամ և ներառվել է «այլ գործառնական եկամուտ» (2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի՝ 42,958 հազար դրամ):

12 Մնացորդներ դրամարկղում և բանկերում

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Կանխիկ միջոցներ	34,452	67,818
Բանկային հաշիվներ	7,018,490	3,587,675
Դրամական միջոցներ ճանապարհին	266,463	396,634
	<u>7,319,405</u>	<u>4,052,127</u>

Տե՛ս ծանոթագրություն 26 (ա)՝ դրամարկղում և բանկերում մնացորդների արժույթների բացահայտման համար:

13 Կապիտալ և պահուստներ

13.1 Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետոմսերի քանակը, եթե այլ բան նշված չէ

	Սովորական բաժնետոմսեր 2020թ.	Սովորական բաժնետոմսեր 2019թ.
Հայտարարված բաժնետոմսեր		
Սովորական բաժնետոմսերի քանակը, յուրաքանչյուրը՝ 1,000 դրամ	<u>550,000</u>	<u>550,000</u>

Խումբն ունի սովորական բաժնետոմսերի մեկ դաս, որը հաստատուն եկամտի նկատմամբ իրավունք չունի:

13.2 Շահաբաժիններ

2020թ. սովորական բաժնետոմս ունեցող բաժնետերերին վճարվել է 10,500,000 հազար դրամ շահաբաժին, իսկ 2019թ.՝ 15,000,000 հազար դրամ:

13.3 Պահուստային կապիտալ

Պահուստային կապիտալին կուտակված շահույթից կատարվում են հատկացումներ, ինչը կարգավորվում է Ընկերության կանոնադրությամբ՝ համաձայն որի Ընկերությունը պարտավոր է ստեղծել պահուստ՝ բաժնետիրական կապիտալի առավելագույնը 15%-ի չափով: Պահուստային կապիտալի նպատակն է ծածկել ապագա վնասները:

14 Վարձակալության գծով պարտավորություններ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
<i>Նվազագույն վարձակալական վճարներ, ներառյալ՝</i>		
Մինչև 1 տարի	2,114,726	2,221,425
1 տարուց մինչև 5 տարի	5,056,040	5,480,127
5 տարուց ավելի	3,382,939	3,984,897
	<u>10,553,705</u>	<u>11,686,449</u>
 Հանած՝ տոկոսը ներկայացնող գումար	4,153,767	4,747,071
 <i>Նվազագույն վարձակալական վճարների ներկա արժեք, ներառյալ՝</i>		
Մինչև 1 տարի	1,389,807	1,429,386
1 տարուց մինչև 5 տարի	3,362,880	3,555,907
5 տարուց ավելի	1,647,251	1,954,085
	<u>6,399,938</u>	<u>6,939,378</u>
 <i>Ներառյալ՝</i>		
Ընթացիկ	1,389,807	1,429,386
Ոչ ընթացիկ	5,010,131	5,509,992

Խմբի՝ իր վարձակալական պարտավորությունները գեղջելու համար կիրառած միջին կշռված փոխառության տոկոսադրույքը եղել է 15%:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարում վարձակալական պարտավորությունների գծով հաշվարկված տոկոսի ծախսը կազմել է 865,320 հազար դրամ (2019թ.՝ 969,460 հազար դրամ) և ներառվել է «ֆինանսական ծախսերի» մեջ:

15 Պայմանագրային պարտավորություններ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Շարժական կապի ծառայությունների կանխավճարներ	977,913	1,094,210
Ռոումինգի դեպոզիտներ	78,115	90,275
Ստացված այլ կանխավճարներ	442,608	267,984
	<u>1,498,636</u>	<u>1,452,469</u>

Պայմանագրային պարտավորությունները ներկայացնում են հաճախորդների կողմից Խմբին

վճարված այն գումարները, որոնք արվել են նախքան պայմանագրով խոստացված ապրանքների ու ծառայությունների ստացումը:

Ժամանակաշրջանի սկզբին պայմանագրային պարտավորություններում ներառված և ընթացիկ տարում ճանաչված հասույթը կազմել է 1,452,469 հազար դրամ (2019թ. դեկտեմբերի 31՝ 1,456,742 հազար դրամ):

2021թ. ընթացքում 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պայմանագրային պարտավորությունների ողջ գումարը խումբն ակնկալում է ճանաչել որպես հասույթ:

16 Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Առևտրային կրեդիտորական պարտքեր	3,419,403	2,842,709
Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակիցներին	2,498,194	2,765,729
Հեռահաղորդակցման սարքավորումների և ծրագրերի ծեղքերման համար կրեդիտորական պարտքեր	593,609	1,093,649
Պարտավորություններ պետական բյուջեին	231,264	500,809
Այլ կրեդիտորական պարտքեր և հաշվեգրումներ	368,856	203,961
	<u>7,111,326</u>	<u>7,406,857</u>

Խումբն ունի ֆինանսական ռիսկի կառավարման քաղաքականություններ, որոնք ապահովում են բոլոր պարտավորությունների ժամանակին կատարում:

Խմբի արտարժույթային ռիսկի մասին ավելի մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է ծանոթագրություն 26 (ա)-ում:

17 Շարժական կապի ծառայություններ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
GPRS-ից հասույթ	21,724,711	20,669,028
Ձայնային ծառայություններից հասույթ	11,667,443	12,693,297
Փոխկապակցման ծառայություններ	6,010,890	9,613,246
Ռոումինգ ծառայություններ	1,086,043	2,067,076
Բաժանորդագրությունից հասույթ	1,562,512	1,709,700
SMS-ից հասույթ	2,030,590	1,670,094
Ավելացված արժեքի այլ ծառայություններ	169,949	224,716
Կոնտենտ ծառայություններից հասույթ	149,875	164,471
Ծառայությունների ակտիվացումից/ապաակտիվացումից հասույթ	19,260	55,831
Այլ հասույթ	174,815	191,227
	<u>44,596,088</u>	<u>49,058,686</u>

18 Փոխկապակցման և ռոումինգի ծախսեր

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Փոխկապակցման ծախսեր	3,333,722	5,478,460
Ռոումինգի ծախսեր	450,062	563,568
	<u>3,783,784</u>	<u>6,042,028</u>

19 Ցանցի շահագործման այլ ծախսեր

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Ռադիոհաճախականության օգտագործման վճարներ	2,888,550	2,579,894
Բիլինգ համակարգի և ցանցային սարքավորումների սպասարկում	1,260,120	1,220,441
Էլեկտրաէներգիա	1,001,286	972,462
GPRS-ի գծով ծախսեր	228,696	346,114
Հաղորդակցման գծերի և ցանցային սարքավորումների համար տարածքների վարձակալում	198,520	169,489
Սարքավորումների անվտանգություն	84,175	83,575
Այլ	142,269	62,668
	<u>5,803,616</u>	<u>5,434,643</u>

20 Այլ գործառնական ծախսեր

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Վաճառքի և գովազդի ծախսեր	540,723	931,228
Նվիրատվություններ և հովանավորչություն	624,573	695,463
Դիվերների միջնորդավճարներ	492,941	572,245
Գրասենյակային և կոմունալ ծախսեր	452,790	505,075
Գործուղման և դասընթացների գծով ծախսեր	59,267	208,029
Ապրանքանիշերի ռոյալթիների վճար	177,670	181,267
Անվտանգություն	205,044	170,496
Հարկեր և տուրքեր	183,167	108,527
Այլ	1,239,314	1,054,529
	<u>3,975,489</u>	<u>4,426,859</u>

21 Ֆինանսական եկամուտ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Կարճաժամկետ բանկային ավանդներից տոկոսային եկամուտ	421,035	605,745
Բանկային հաշիվների մնացորդներից տոկոսային եկամուտ	217,262	288,249
Կապակցված կողմերին տրամադրված փոխառություններից տոկոսային եկամուտ	696,005	346,063
	<u>1,334,302</u>	<u>1,240,057</u>

22 Փոխարժեքային տարբերությունից օգուտ/(վնաս), զուտ

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Ֆինանսական ակտիվներ՝ չափվող ամորտիզացված արժեքով	2,543,621	(430,912)
Ֆինանսական պարտավորություններ՝ չափվող ամորտիզացված արժեքով	(473,346)	56,180
	<u>2,070,275</u>	<u>(374,732)</u>

23 Շահութահարկի գծով ծախս

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Ընթացիկ հարկ	2,668,478	3,308,023
Հետաձգված հարկ	(428,996)	(123,380)
	<u>2,239,482</u>	<u>3,184,643</u>

Արդյունավետ հարկային դրույքաչափի համադրումը ներկայացված է ստորև.

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	Արդյունավետ հարկային դրույքաչափ (%)	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	Արդյունավետ հարկային դրույքաչափ (%)
Շահույթ մինչև հարկումը (համաձայն ՖՀՄՍ-ների)	12,794,422		13,605,263	
Շահութահարկ՝ 18% դրույքաչափով (2019թ.՝ 20%)	2,302,996	18.0	2,721,053	20.0
Չհարկվող եկամուտների ազդեցություն	(803,694)	(6.3)	(201,050)	(1.5)
Չնվազեցվող ծախսերի ազդեցություն	740,180	5.8	330,563	2.4
Տարբեր հարկային դրույքա- չափերի ազդեցությունը	-	-	334,077	2.5
Շահութահարկի գծով ծախս	2,239,482	17.5	3,184,643	23.4

24 Կարևոր հաշվապահական գնահատումներ և դատողություններ

Ենթադրությունները և դատողությունները շարունակաբար գնահատվում են և հիմնված են պատմական փորձի, ինչպես նաև այլ ցուցանիշների վրա, ներառյալ ապագա ակնկալվող իրադարձությունները, որոնք տվյալ հանգամանքներում համարվում են ընդունելի:

24.1 Կարևոր հաշվապահական գնահատումներ

Խումբն իրականացնում է ապագային վերաբերող գնահատումներ և ենթադրություններ: Այդ հաշվապահական գնահատականները կարող են չհամապատասխանել իրական արդյունքներին: Ստորև ներկայացված են այն գնահատումներն ու ենթադրությունները, որոնց գծով առկա է ռիսկ, որ հաջորդ ֆինանսական տարում ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները կենթարկվեն էական ճշգրտումների:

Հեռահաղորդակցության համակարգի և առնչվող ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետ

Խմբի ղեկավարությունը գնահատել է հեռահաղորդակցության համակարգի և առնչվող ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետը 5 տարի: Այս գնահատումը հիմնված է Խմբի՝ շահագործվող համակարգի օգտագործումը շարունակելու մտադրությունների վրա:

Գնահատականները կարող են փոխվել տեխնոլոգիական զարգացման, մրցակցության, շուկայում փոփոխվող պայմանների և այլ գործոնների փոփոխությունից և կարող են հանգեցնել օգտակար ծառայության ժամկետի և ամորտիզացիայի ու մաշվածության ծախսերի փոփոխության: Տեխնոլոգիական զարգացումը դժվար է կանխատեսել, և զարգացման ընդհանուր միտումների և արագության՝ ղեկավարության տեսակետը ժամանակի ընթացքում կարող է փոխվել: Որոշ ակտիվներ և տեխնոլոգիաներ, որոնցում Խումբը տարիներ առաջ ներդրում է կատարել, դեռ օգտագործվում են և նոր տեխնոլոգիաների հիմքն են հանդիսանում: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետների գնահատման հետ կապված կարևոր գնահատումները ներառում, բայց չեն սահմանափակվում լիցենզիաների մնացյալ ժամկետը և տեխնոլոգիական ու շուկայական ակնկալվող զարգացումները:

Տեխնոլոգիական, շուկայական, ինչպես նաև տնտեսական միջավայրերում, որտեղ Խումբը ծավալում է իր գործունեությունը, տեղի ունեցող արագ փոփոխությունները կարող են դրդել, որ Խմբի ղեկավարությունը փոփոխի առկա համակարգի հետագա օգտագործման վերաբերյալ իր պլանները: Եթե դա տեղի ունենա, հեռահաղորդակցության համակարգի փոխհատուցվող գումարը կարող է կտրուկ նվազել:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալական պարտավորություններ

Օգտագործման իրավունքով ակտիվների և վարձակալական պարտավորությունների արժեքը հաշվարկվում է վարձակալության ժամկետի ղեկավարության գնահատականների հիման վրա, ինչպես նաև լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքի, որն օգտագործվում է վարձակալական վճարը գեղջելու համար: Վարձակալության ժամկետը համապատասխանում է յուրաքանչյուր պայմանագրի վարձակալության չեղյալ չհայտարարվող ժամկետին, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը ողջամտորեն վստահ է, որ կիրառելու է երկարաձգման հնարավորությունը: Վարձակալության ժամկետը գնահատելու ժամանակ Խումբը հաշվի է առնում այն բոլոր փաստերն ու հանգամանքները, որոնք Խմբի համար վարձակալությունը երկարաձգման հնարավորությունը կիրառելու համար տնտեսական խթան են հանդիսանում, ինչպիսիք են վարձակալված վայրում գտնվող ակտիվի օգտակար ծառայության ժամկետը, վայրերի փոխարինման վիճակագրությունը, տեխնոլոգիական փոփոխության հերթականությունը, ծառայությունների մատուցման կենտրոնների շահութաբերությունը, ինչպես նաև վարձակալության պայմանագրերը լուծելու և կնքելու ծախսերը:

Այս գործոններում տեղի ունեցած փոփոխությունները կարող են ազդել գնահատված վարձակալության ժամկետի և օգտագործման իրավունքով ակտիվների և վարձակալական պարտավորությունների գրանցված արժեքների վրա:

Ֆինանսական ակտիվների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստ

Խումբն օգտագործում է դատողություն՝ գնահատելու ամորտիզացված արժեքով ֆինանսական ակտիվների գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստները: Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են անաչառ և հավանականության միջին կշռված գումարով, դրամի ժամանակային արժեքով և խելամիտ ու հիմնավորված տեղեկությամբ հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ՝ կապված անցյալ իրադարձությունների, ներկա պայմանների և ապագա տնտեսական պայմանների կանխատեսումների հետ: Պահուստի դրույքաչափերը հաշվարկվում են՝ հիմնվելով հաճախորդների տարբեր սեգմենտների խմբավորումներից առաջացած ժամկետանց օրերի վրա, որոնք կորստի նույնատիպ մոդել ունեն (օրինակ՝ ըստ աշխարհագրական դիրքի, ծառայության տեսակի, հաճախորդի տեսակի և վարկանիշի և պարտքային ապահովագրության տեսակների):

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափվում են որպես բոլոր դրամական միջոցների չվճարման հավանականության միջին կշռված ներկա արժեք յուրաքանչյուր ֆինանսական ակտիվի ակնկալվող գործողության ժամկետի ընթացքում: Ակնկալվող պարտքային կորուստները հիմնականում հաշվարկվում են՝ օգտագործելով վիճակագրական մոդելը, որը հիմնվում է ռիսկային երեք հիմնական պարամետրերի վրա. դեֆոլտի հավանականություն, դեֆոլտի ժամանակ վնասի և դեֆոլտի դեպքում ռիսկի տակ գտնվող գումարը:

Սկզբնապես պահուստի մատրիցան հիմնված է Խմբի՝ պարտքը չմարելու դիտարկված պատմական գործակիցների վրա: Խումբը ստուգել է պահուստի մատրիցան՝ պատմական պարտքային կորստի փորձառությունն ապագան կանխատեսող տեղեկության հետ ճշգրտելու համար: Այս տեղեկությունը ներառում է մակրոտնտեսական գործոնները (գործազրկության և գնաճի մակարդակը) և ապագա տնտեսական պայմանների կանխատեսումը: Տնտեսական պայմանների կանխատեսման ազդեցությունն ակնկալվող պարտքային կորուստների որոշման վրա աննշան է եղել: Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանում պարտքը չմարելու դիտարկված պատմական գործակիցները թարմացվում են և փոփոխությունները վերլուծվում են ապագան կանխատեսող գնահատականներում:

Պարտքը չմարելու դիտարկված պատմական գործակիցների, տնտեսական պայմանների կանխատեսման և ակնկալվող պարտքային կորուստների միջև հարաբերակցության գնահատումը նշանակալի է: Ակնկալվող պարտքային կորուստների արժեքը հանգամանքների և կանխատեսվող տնտեսական պայմանների նկատմամբ զգայուն է: Խմբի պատմական պարտքային կորստի փորձառությունը և տնտեսական պայմանների կանխատեսումը կարող են չարտահայտել հաճախորդի՝ ապագայում սպասվող պարտքը չմարելու հավանականությունը: Խմբի առևտրային դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների վերաբերյալ տեղեկությունը բացահայտված է ծանոթագրություն 26 (բ)-ում:

Պաշարներ

Ղեկավարությունը գնահատում է պաշարների զուտ իրացման արժեքը՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ հասանելի ամենավստահելի ապացույցները: Այս պաշարների ապագա իրացման վրա կարող են ազդեցություն ունենալ ապագա տեխնոլոգիաները կամ շուկայով առաջնորդվող այլ փոփոխությունները, որը կարող է նվազեցնել ապագա վաճառքի գները:

25 Ֆինանսական գործիքներ

25.1 Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություններ

Ֆինանսական ակտիվի և ֆինանսական պարտավորության յուրաքանչյուր դասի համար կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունը և ընդունված մեթոդների մանրամասները, ինչպես նաև եկամտի և ծախսերի ճանաչման չափանիշներն ու հիմքերը ներկայացված են ծանոթագրություն 3.8-ում:

25.2 Ֆինանսական գործիքների կատեգորիաները

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքներն ըստ կատեգորիաների ներկայացված են ստորև.

Ֆինանսական ակտիվներ

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
<i>Ամորտիզացված արժեքով չափվող</i>		
Տրամադրված փոխառություններ	19,685,707	17,770,811
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	4,151,533	4,606,998
Կարճաժամկետ փոխառություններ աշխատակիցներին	252,649	306,100
Բանկային ավանդներ	9,968,137	12,936,405
Մնացորդներ դրամարկղում և բանկերում	7,319,405	4,052,127
	<u>41,377,431</u>	<u>39,672,441</u>

Ֆինանսական պարավորություններ

Հազար դրամ

	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Ամորտիզացված արժեքով պահվող ֆինանսական պարավորություններ		
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	6,399,938	6,939,378
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	6,880,062	6,906,048
	<u>13,280,000</u>	<u>13,845,426</u>

26 Ֆինանսական ռիսկի կառավարման ուղղություններ

Ֆինանսական գործիքների հետ կապված՝ Խումբը ենթարկվում է զանազան ռիսկերի: Այս ռիսկերն են շուկայական ռիսկը, պարտքային ռիսկը և իրացվելիության ռիսկը:

Առավել էական ֆինանսական ռիսկերը, որոնց Խումբը կարող է ենթարկվել, նկարագրված են ստորև:

Ֆինանսական ռիսկի գործոններ

ա) Շուկայական ռիսկ

Ֆինանսական գործիքների օգտագործման ընթացքում Խումբը ենթարկվում է շուկայական ռիսկի, հատկապես՝ արտարժույթային ռիսկի, որը բխում է ինչպես գործառնական, այնպես էլ ներդրումային գործունեությունից:

Արտարժույթային ռիսկ

Խումբը գործարքներ է իրականացնում արտարժույթով և, հետևաբար, ենթարկվում է արտարժույթի փոխարժեքային տատանումների ազդեցությանը:

Խմբի գործարքների հիմնական մասն իրականացվում է հայկական դրամով: Արտարժույթի փոխարժեքային տատանումներից կախվածությունն առաջանում է Խմբի՝ արտերկրյա վաճառքներից և ձեռքբերումներից, որոնք, ի սկզբանե, արտահայտված են ԱՄՆ դոլարով և եվրոյով: Բացի այդ, Խումբն ունի ԱՄՆ դոլարով փոխառություններ, կարճաժամկետ բանկային ավանդներ և վարձակալական պարտավորություններ:

Արտարժույթով արտահայտված ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները, որոնք Խմբին ենթարկվում են արտարժույթային ռիսկի, նկարագրված են ստորև: Արտացոլված գումարներն իրենցից ներկայացնում են հիմնական ղեկավար անձնակազմին տրամադրված տվյալները, որոնք արտահայտված են հայկական դրամով՝ հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի ամսաթվի փոխարժեքով:

Հոդված

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	ԱՄՆ դոլար	Եվրո	Ռուբլի
Ֆինանսական ակտիվներ			
Տրամադրված փոխառություններ	19,685,707	-	-
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	222,220	1,740,779	44,782
Բանկային ավանդներ	7,159,483	-	-
Մնացորդներ դրամարկղում և բանկերում	2,524,532	171,775	28,120
	<u>29,591,942</u>	<u>1,912,554</u>	<u>72,902</u>

Ֆինանսական պարտավորություններ

Վարձակալության գծով պարտավորություններ	264,243	-	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,778,242	771,711	90,633
	2,042,485	771,711	90,633
Զուտ արդյունք	27,549,457	1,140,843	(17,731)

Հոդված

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	ԱՄՆ դոլար	Եվրո	Ռուբլի
Ֆինանսական ակտիվներ			
Տրամադրված փոխառություններ	17,770,811	-	-
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	627,990	1,081,445	38,487
Բանկային ավանդներ	1,678,950	-	-
Մնացորդներ դրամարկղում և բանկերում	96,736	46,566	997
	20,174,487	1,128,011	39,484
Ֆինանսական պարտավորություններ			
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	485,233	-	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,685,914	631,287	1,720
	2,171,147	631,287	1,720
Զուտ արդյունք	18,003,340	496,724	37,764

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է Խմբի զգայունությունը՝ համապատասխան արտաբերության նկատմամբ դրամի 15% (2019թ.՝ 10%) աճին/նվազմանը: 15%-ը (2019թ.՝ 10%) դեկավարության կողմից գնահատված փոխարժեքի հավանական փոփոխությունն է: Զգայունության վերլուծությունը ներառում է միայն արտաբերություն արտահայտված դրամային հոդվածների մնացորդները և ժամանակաշրջանի վերջում ճշգրտում է դրանց փոխարկումը՝ փոփոխելով փոխարժեքը 15%-ով (2019թ.՝ 10%):

Դրամի արժևորումը համապատասխան արտաբերության նկատմամբ 15%-ով (2019թ.՝ 10%) կունենա հետևյալ ազդեցությունը:

Հազար դրամ	2020թ.	2019թ.
ԱՄՆ դոլար	(4,132,419)	(1,800,334)
Եվրո	(171,126)	(49,672)
Ռուբլի	2,660	(3,776)

Արտաբերության փոխարժեքի տատանման ազդեցությունը տարվա ընթացքում փոփոխվում է՝ կախված արտերկրյա գործարքների ծավալից: Այդուհանդերձ, վերը ներկայացված վերլուծությունը կարելի է համարել Խմբի՝ արտաբերության ռիսկին ենթարկվածության արտացոլումը:

բ) Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկն առաջանում է այն դեպքում, երբ պայմանագրային գործընկերը չի կատարում իր պարտավորությունները, որի հետևանքով Խումբը կարող է ֆինանսական կորուստներ կրել: Խմբի պարտքային ռիսկն առաջանում է ֆինանսական ակտիվներից՝ ներառյալ բանկերում պահվող դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները, ժամկետային ավանդները, տրամադրված փոխառությունները և առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքերը:

Պարտքային ռիսկը կառավարվում է խմբային հիմունքով՝ ելնելով Խմբի պարտքային ռիսկի կառավարման քաղաքականությունից և ընթացակարգերից:

Պարտքային ռիսկի առավելագույն ազդեցությունը ներկայացված է հետևյալ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքներով՝

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Ֆինանսական ակտիվներ՝ հաշվեկշռային արժեքներ		
Տրամադրված փոխառություններ	19,685,707	17,770,811
Կարճաժամկետ փոխառություններ աշխատակիցներին	252,649	306,100
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	4,151,533	4,606,998
Բանկային ավանդներ	9,968,137	12,936,405
Մնացորդներ բանկերում	7,284,953	3,984,309
	<u>41,342,979</u>	<u>39,604,623</u>

Բանկերում պահվող դրամական միջոցների մնացորդների և ավանդների մասով պարտքային ռիսկը կառավարվում է գումարները տարբեր բանկերում և բարձր վարկանիշ ունեցող ֆինանսական հաստատություններում պահելու միջոցով:

Չնայած տրամադրված փոխառությունները ապահովված չեն, դեկավարության համոզմամբ այդ գումարների հետ կապված ռիսկ առկա չէ: Խումբը շարունակաբար հսկում է վարկառուների պարտքի հատկանիշները: Եթե հնարավոր է, օգտագործվում են նաև վարկառուների վերաբերյալ արտաքին վարկանիշներ կամ հաշվետվություններ:

Աշխատակիցներին տրված փոխառությունների մասով պարտքային ռիսկն աննշան է, քանի որ պայմանագրային գործընկերները Խմբի աշխատակիցներն են:

Առևտրային դեբիտորական պարտքեր

Պարտքային ռիսկի գծով կենտրոնացումը սահմանափակ է՝ Խմբի հաճախորդների բազայի մեծության և միմյանց հետ կապակցված չլինելու պատճառով:

Խումբը բոլոր առևտրային դեբիտորական պարտքերի համար կիրառում է ՖՀՄՍ 9-ի պարզեցված մոդելը. «գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների ճանաչում», քանի որ այս դեբիտորները չեն պարունակում էական ֆինանսական բաղադրիչ:

Ակնկալվող պարտքային կորուստները չափելիս առևտրային դեբիտորական պարտքերը գնահատվել են հավաքական հիմունքով, քանի որ դրանք ունեն պարտքային ռիսկի ընդհանուր բնորոշումներ:

Ակնկալվող կորուստների դրույքաչափերը հաշվարկվել են՝ հիմնվելով 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին համապատասխանաբար նախորդող 2 տարվա ընթացքում վաճառքի դիմաց ստացված վճարումների պատկերի վրա, ինչպես նաև հաշվի առնելով այդ ժամանակամիջոցում ձևավորված պատմական պարտքային կորուստները: Այս պատմական

դրույքաչափերը ճշգրտվում են, որպեսզի արտացոլեն ընթացիկ և ապագային վերաբերող մակրոտնտեսական գործոններին, որոնք ազդեցություն ունեն հաճախորդի՝ չվճարված մնացորդը մարելու կարողության վրա: Խումբը գնահատել է, որ ամենահամապատասխան գործոն են հանդիսանում հաճախորդների տեղակայման երկրների համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) և գործազրկության մակարդակը, և ճշգրտում է կորուստների պատմական դրույքաչափերն այդ գործոններով պայմանավորված սպասվող փոփոխությունների չափով: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով պարտքային ռիսկի կարճաժամկետ բնույթը՝ այս մակրոտնտեսական գործոնների ազդեցությունը հաշվետու ժամանակաշրջանում էական չի:

Երբ հավանական չէ առևտրային դեբիտորական պարտքերի հավաքագրումը, դրանք դուրս են գրվում (ապաճանաչվում են): Վճարում չկատարելը և Խմբի հետ այլընտրանքային վճարման վերաբերյալ համաձայնության չգալը համարվում է գումարի վերադարձման վերաբերյալ խելամիտ սպասումներ չունենալու համար հայտանիշ:

Ելնելով վերը նկարագրվածից՝ առևտրային դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների, որոնք ներառում են շարժական կապի ծառայություններից, ռոումինգից և այլ դեբիտորական պարտքերը, 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ մնացորդները ներկայացված են հետևյալ աղյուսակներում:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	Ակնկալվող պարտքային կորուստ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Գործողության ամբողջ ժամանակա- հատվածի ակնկալվող պարտքային կորուստներ
0 - 30	1%	2,624,045	15,989
31- 60	29%	69,277	19,962
61 - 90	49%	50,146	24,706
91 - 120	70%	38,361	26,665
121 - 150	83%	32,014	26,619
151 - 180	91%	45,926	41,869
181 - 210	97%	16,404	15,984
211 և ավելի	100%	398,337	398,337
		<u>3,274,510</u>	<u>570,131</u>

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

	Ակնկալվող պարտքային կորուստ	Համախառն հաշվեկշռային արժեք	Գործողության ամբողջ ժամանակա- հատվածի ակնկալվող պարտքային կորուստներ
0 - 30	1%	2,295,296	25,804
31- 60	18%	32,099	5,794
61 - 90	38%	19,594	7,388
91 - 120	56%	16,053	9,016
121 - 150	75%	15,530	11,646
151 - 180	87%	17,264	15,057
181 - 210	94%	134,559	126,022
211 և ավելի	100%	260,546	260,546
		<u>2,790,940</u>	<u>461,273</u>

Ապրանքների վաճառքից դեբիտորական պարտքեր

Հետաձգված վճարման պայմաններով՝ բջջային հեռախոսների վաճառքից դեբիտորական պարտքերի գծով պարտքային ռիսկը նվազեցնելու համար Խումբը պայմանագրեր է կնքել բանկերի հետ՝ համաձայն որոնց բանկերը ծածկում են ծախսերը հաճախորդների անվճարումնակության դեպքում: Պայմանագիրն ուժի մեջ է 2018թ. հոկտեմբերից: Նախքան այդ ամսաթիվն առաջացած դեբիտորական պարտքերի համար ակնկալվող կորուստների դրույթաչափերը Խումբը որոշել է հիմնվելով նախորդող 2 տարվա ընթացքում վաճառքների դիմաց ստացված վճարումների պատկերի վրա:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ բջջային հեռախոսների վաճառքից դեբիտորական պարտքերի գծով ակնկալվող պարտքային կորուստների պահուստը կազմում է 1,021,705 հազար դրամ, իսկ 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 1,171,642 հազար դրամ:

Դիլերներից դեբիտորական պարտքերն ամբողջությամբ ապահովված են բանկային երաշխավորությամբ, և այդ գումարների գծով պարտքային ռիսկն ընդունելի է: Հետևաբար ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով պահուստ չի ստեղծվել:

գ) Իրացվելիության ռիսկ

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբն ի վիճակի չի լինի մարել իր պարտավորվածությունները:

Խումբը վարում է իրացվելիության կառավարման քաղաքականություն՝ դրամարկղում և բանկային հաշիվներում պահելով բավարար միջոցներ, ինչպես նաև պահելով բարձր իրացվելիություն ունեցող ակտիվներ՝ գործառնական պարտավորությունները ժամանակին մարելու նպատակով:

Հետևյալ աղյուսակում ներկայացված է Խմբի ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների գծով պայմանագրային մնացյալ մարման ժամկետները: Աղյուսակը պատրաստված է ֆինանսական պարտավորությունների չգեղջված դրամական միջոցների հոսքերի հիման վրա՝ հաշվի առնելով ամենավաղ ամսաթիվը, երբ Խումբը ստիպված կլինի մարել այդ պարտավորությունները: Աղյուսակը ներառում է տոկոսների և մայր գումարի գծով դրամական միջոցների հոսքերը:

2020թ.

	Անտոկոս	Պարտավորություններ վարձալության գծով	Ընդամենը
Միջին կշռված արդյունավետ տոկոսադրույք		15%	
Մինչև 6 ամիս	6,880,062	1,143,936	8,023,998
6 ամսից մինչև 1 տարի	-	970,790	970,790
1-5 տարի	-	5,056,040	5,056,040
Ավելի քան 5 տարի	-	3,382,939	3,382,939
	<u>6,880,062</u>	<u>10,553,705</u>	<u>17,433,767</u>

2019թ.

	Անտոկոս	Պարտավորություններ վարձալույթյան գծով	Ընդամենը
Միջին կշռված արդյունավետ տոկոսադրույք		15%	
Մինչև 6 ամիս	6,906,048	1,122,478	8,028,526
6 ամսից մինչև 1 տարի	-	1,098,948	1,098,948
1-5 տարի	-	5,480,127	5,480,127
Ավելի քան 5 տարի	-	3,984,897	3,984,897
	6,906,048	11,686,449	18,592,497

Խումբն իրացվելիության ռիսկի գնահատման և կառավարման ժամանակ հաշվի է առնում ֆինանսական ակտիվներից ակնկալվող դրամային հոսքերը, մասնավորապես՝ դրամական միջոցները, ժամկետային ավանդները և առևտրային դեբիտորական պարտքերը: Խմբի դրամական միջոցները, ժամկետային ավանդները և առևտրային դեբիտորական պարտքերն էականորեն գերազանցում են անհրաժեշտ դրամական արտահոսքերը:

27 Իրական արժեքի չափում

Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո իրական արժեքով չափվող ակտիվները և պարտավորությունները դասակարգում է 1-ից մինչև 3-րդ մակարդակներում՝ հիմնվելով իրական արժեքի դիտարկելիության աստիճանի վրա: Այս երեք մակարդակները ներկայացված են ստորև.

- 1-ին մակարդակ՝ իրական արժեքները ստացվում են նմանատիպ ակտիվների կամ պարտավորությունների ակտիվ շուկաներում գնանշվող գներից (չճշգրտված),
- 2-րդ մակարդակ՝ իրական արժեքները ստացվում են 1-ին մակարդակում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներից, որոնք ակտիվի կամ պարտավորության գծով դիտարկվում են կամ ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ), կամ անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող),
- 3-րդ մակարդակ՝ իրական արժեքները ստացվում են գնահատման հնարքների միջոցով, որոնք ներառում են ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

27.1 Ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի չափում

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ, որոնց համար բացահայտված է իրական արժեքը

Ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը մոտավորապես հավասար է դրանց հաշվեկշռային արժեքին:

Իրական արժեքը որոշվում է՝ համապատասխան դրամական հոսքերը զեղչելով նմանատիպ գործիքների համար կիրառվող շուկայական տոկոսադրույքով: Այս դեպքում ամենագալի փոփոխականը զեղչման տոկոսադրույքն է: Վերը նշված ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքները դասակարգվում են իրական արժեքի հիերարխիայի 3-րդ մակարդակում:

28 Կապիտալի ռիսկի կառավարում

Խումբն իր կապիտալը կառավարում է այնպես, որպեսզի ապահովի իր անընդհատ գործելու հնարավորությունը և բաժնետերերին բավարար եկամուտ մատակարարի:

Խմբի կապիտալը կազմված է սեփական կապիտալից բաշխված մայր ընկերության բաժնետերերի միջև, որը ներառում է թողարկված կապիտալը, պահուստներն ու կուտակված շահույթը:

Ղեկավարությունը գնահատում է Խմբի կապիտալի պահանջները, որպեսզի ապահովի ընդհանուր ֆինանսավորման էֆեկտիվ կառուցվածք՝ խուսափելով չափազանց մեծ լծակավորումից (լեվերիջ): Խումբը կառավարում է կապիտալի կառուցվածքը և դրանում ճշգրտումներ է կատարում՝ ելնելով տնտեսական պայմանների փոփոխություններից և համապատասխան ակտիվների հետ կապված ռիսկի բնույթից: Կապիտալի կառուցվածքը պահպանելու կամ ճշգրտելու նպատակով Խումբը կարող է փոփոխել բաժնետերերին վճարվող շահաբաժնի գումարը, վերադարձնել կապիտալը բաժնետերերին, թողարկել նոր բաժնետոմսեր:

Խմբի ֆինանսական լծակը հավասար է զրոյի, քանի որ Խմբի կապիտալը կազմված է միայն սեփական կապիտալից (2019թ.՝ զրո):

29 Պարտավորվածություններ

29.1 Կապիտալ ներդրումների գծով պարտավորվածություններ

Խումբը պայմանագրեր է կնքել 3,330,815 հազար դրամի հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ ձեռք բերելու նպատակով (2019թ.՝ 4,330,385 հազար դրամ):

30 Պայմանականություններ

30.1 Հարկեր

Հայաստանի Հանրապետության հարկային օրենսդրությունը հաճախակի ենթարկվում է փոփոխությունների, ինչը որոշ դեպքերում մեկնաբանությունների կարիք է առաջացնում: Հաճախ տարբեր հարկային և իրավասու մարմիններ տարբեր մեկնաբանություններ ունեն: Հարկերը հարկային մարմինների կողմից ենթակա են վերանայման և ուսումնասիրության: Հարկային մարմիններն օրենքով լիազորված են տուգանքներ և տույժեր առաջադրել:

2020թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ է մտել ՀՀ Հարկային օրենսգրքի տրանսֆերային գնազոյացման կարգավորումներին վերաբերող գլուխը, որը սահմանում է առանձնահատկություններ՝ փոխկապակցված կողմերի միջև կատարվող գործարքների վերաբերյալ, սահմանում է հարկային մարմնի կողմից այդ գործարքները վերահսկվող համարելու, ինչպես նաև դրանց վերաբերյալ ծանուցում և փաստաթղթավորում ներկայացնելու կարգը: Նշված կարգավորումների նպատակն է պարզել, թե արդյոք փոխկապակցված կողմերի միջև գործարքների ֆինանսական ցուցանիշները համապատասխանում են պարզած ձեռքի հեռավորության սկզբունքին, ինչպես նաև չհամապատասխանելու դեպքում՝ սահմանվում է դրանց ճշգրտման կարգը հարկման բազան հաշվարկելու նպատակով: Նշված կարգավորումների կիրառությունը ենթակա է հարկային մարմնի կողմից առանձին ստուգման և պահանջված փաստաթղթավորման բացակայությունը կամ ոչ պատշաճ ներկայացնելը կարող է հանգեցնել էական հետևանքների:

Օրենսգրքի նշված գլուխը պարունակում է շատ անորոշություններ, իսկ նախկինում Հայաստանի Հանրապետությունում նմանատիպ կարգավորումներ չեն կիրառվել: Արդյունքում՝ չկա նմանատիպ կարգավորումների մեկնաբանման և կիրառման բավարար փորձառություն:

Վերոհիշյալ հանգամանքները Հայաստանում կարող են առաջացնել ավելի մեծ հարկային ռիսկեր, քան այլ երկրներում: Ղեկավարությունը համոզված է, որ հարկային

պարտավորությունների գծով կատարել է համապատասխան հատկացումներ հարկային օրենսդրության իրենց մեկնաբանության հիման վրա: Այնուամենայնիվ, հարկային մարմինների մեկնաբանությունները կարող են տարբերվել, և դրանց ազդեցությունը կարող է զգալի լինել:

30.2 Շրջակա միջավայրի հետ կապված խնդիրներ

Ղեկավարությունը համոզված է, որ Խումբը բավարարում է շրջակա միջավայրի հետ կապված Կառավարության պահանջները և վստահ է, որ Խումբը շրջակա միջավայրի հետ կապված ընթացիկ էական պարտավորություններ չունի: Այնուամենայնիվ, Հայաստանում շրջակա միջավայրի վերաբերյալ օրենսդրությունը զարգացման փուլում է, և դրա հավանական փոփոխություններն ու օրենսդրության մեկնաբանություններն ապագայում կարող են էական պարտավորություններ առաջացնել:

31 Կապակցված կողմեր

Խմբի կապակցված կողմերը ներառում են մայր ընկերությունը, ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերությունները, հիմնական ղեկավար անձնակազմը և այլն, ինչպես նկարագրված է ստորև:

31.1 Վերահսկողություն

Խումբը վերահսկվում է «Արամայո Ինվեսթմենթս Լիմիթեդ»-ի կողմից, որին պատկանում է Ընկերության բաժնետոմսերի 100%-ը: Խմբի գլխավոր մայր ընկերությունն է «Սիստեմա» բաժնետիրական ֆինանսական կորպորացիան, որը գրանցված է Ռուսաստանում և գտնվում է ք. Մոսկվա 125 009, փ. Մոխովայա 13 հասցեում:

31.2 Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Հաշվետու տարվա ընթացքում Խմբի և իր կապակցված կողմերի միջև իրականացվել են հետևյալ գործարքները, և հաշվետու ամսաթվի դրությամբ մնացորդները հետևյալն են:

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի	2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարի
Գործարքներ		
<i>Մայր ընկերություն</i>		
Ապրանքների վաճառք և ծառայությունների մատուցում	7,432,506	7,883,873
Ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերում	3,748,990	4,867,176
Տոկոսային եկամտի հաշվեգրում	686,978	333,871
<i>Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ</i>		
Ապրանքների վաճառք և ծառայությունների մատուցում	356,698	518,972
Ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերում	736,659	1,283,782
<i>Կառավարչական ընկերություն</i>		
Ծառայությունների ձեռքբերում	123,787	328,515
<i>Հիմնական ղեկավար անձնակազմ</i>		
Աշխատավարձ և հատուցումներ աշխատակիցներին	1,935,194	1,758,484

Հազար դրամ	2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Մնացորդներ		
<i>Մայր ընկերություն</i>		
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	1,478,500	1,528,417
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,791,443	1,040,193
Տրամադրված փոխառություններ	19,388,089	17,125,290
<i>Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող ընկերություններ</i>		
Առևտրային և այլ դեբիտորական պարտքեր	2,058	-
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	90,467	256,721
<i>Կառավարչական ընկերություն</i>		
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	8,655	19,632
<i>Հիմնական ղեկավար անձնակազմ</i>		
Առևտրային և այլ կրեդիտորական պարտքեր	1,062,128	1,168,670